1915

Należność pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok X.

Nr 4 (98).

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO

LUBLIN 1 grudnia 1937 r.

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA:

ROZPORZĄDZENIA I PISMA OKÓLNE: Str.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA:

Część urzędowa.

51.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW.

z dnia 29 stycznia 1937 r.

o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucyj prawa publicznego.

Na podstawie art. 1 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 15 lutego 1933 r. o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucyj prawa publicznego (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 127) zarządza, się co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

§ 1. (1) Przepisy rozporządzenia niniejszego stosuje się do dostaw i robót na rzecz Skarbu Państwa, na rzecz samorządu terytorialnego, na rzecz instytucyj prawa publicznego, między innymi dla instytucji ubezpieczeń społecznych i instytucyj przez nie powołanych, na rzecz zakładów i przedsiębiorstw państwowych, w szczególności dla przedsiębiorstw: Polska Poczta, Telegraf i Telefon oraz Polskie Koleje Państwowe, tudzież na rzecz zakładów i funduszów przez Państwo zarządzanych, z wyłączeniem monopoli państwowych i tych państwowych przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i górniczych, które zostały wydzielone z ogólnej administracji państwowej i uznane za przedsiębiorstwa, posiadające samoistną osobowość prawną, w drodze rozporządzeń Rady Ministrów, wydanych na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1927 r. o wydzielaniu z administracji państwowej przedsiębiorstw państwowych przemysłowych, handlowych i górniczych oraz o ich komercjalizacji (Dz. U. R. P. nr 25, poz. 195).

(2) Przepisom rozporządzenia niniejszego nie podlegają „Lasy Państwowe", dla których Rada Ministrów wyda rozporządzenie oddzielne.

§ 2. (1) Zamówienia na dostawy lub roboty powinny być z reguły udzielane przedsiębiorstwom krajowym, mającym siedziby w kraju, a w ich braku przedsiębiorstwom zagranicznym, posiadającym w kraju w odpowiedniej wysokości wydzielony kapitał, dopuszczonym do działalności i zarejestrowanym w kraju.

(2) Warunki techniczne dostaw i robót powinny być tak ustalone, aby one mogły być wykonane przy użyciu sił krajowych i surowców oraz wszelkich wyrobów pochodzenia krajowego, albo jeżeli ich produkcja w kraju jest niewystarczająca, z użyciem tych surowców i wyrobów w takim stopniu, aby produkcja ich została całkowicie wykorzystana. Właściwy minister w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych ustalać będzie, w drodze rozporządzenia, obowiązek wykonywania zamówień tylko z surowców i wszelkich wyrobów pochodzenia krajowego, bądź wysokość obowiązującej domieszki surowców krajowych.

§ 3. Zamówienie na dostawę lub robotę może być udzielone osobom fizycznym i prawnym, wykazującym się w zakresie przemysłu i handlu świadectwem przemysłowym, w zakresie przemysłu i handlu świadectwem przemysłowym, w zakresie wolnych zajęć zawodowych inżynierów i innych techników kwalifikacjami, wymaganymi przez przepisy, normujące prawo wykonywania w tym zakresie specjalnych prac, w zakresie rzemiosła—kartą rzemieślniczą, a w zakresie rolnictwa zaświadczeniem izby rolniczej lub towarzystwa rolniczego o przynależności do zawodu rolniczego. Osoby te, jeżeli nie są organizacjami rzemieślniczymi o charakterze zarobkowym, powinny wykazać się co najmniej jednoroczną egzystencją gospodarczą. Wyjątek od tej ostatniej zasady jest dopuszczalny tylko wówczas, gdy dla danej dostawy lub roboty nie można znaleźć innej osoby lub jeżeli tego wymaga wzgląd na interesy obrony Państwa.

§ 4. Udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę na rzecz wojska za pośrednictwem osób trzecich stosuje się jedynie w przypadkach wyjątkowych.

§ 5. (1) Zamówienia na dostawę lub robotę nie wolno udzielać:

1) osobom prawomocnie skazanym za dopuszczenie się przy dostawie lub robocie występku przekupstwa osób, pozostających w służbie publicznej, albo za przestępstwo popełnione przeciwko bezpieczeństwu Państwu lub z chęci zysku;

2) osobom, przeciw którym toczy się postępowanie karno-sądowe, jako podejrzanym o popełnienie czynu występnego wymienionego w pkt 1);

3) osobom, co do których stwierdzono, że chociażby jednej z uprzednio powierzonych im dostaw lub robót nie wykonały z własnej winy, albo wykonały je w sposób niesumienny; po upływie trzech lat od dnia stwierdzenia wymienionych uchybień udzielenie zamówienia jest dopuszczalne;

4) osobom, którym udowodniono, że żądały dla siebie świadczenia pewnych korzyści za cofnięcie oferty, albo też świadczyły takie korzyści innym;

5) osobom, które przedmioty dostawy lub roboty wykonywują w zakładach kary przy pomocy więźniów.

(2) Byłym funkcjonariuszom państwowym i samorządu terytorialnego, żołnierzom zawodowym i funkcjonariuszom innych podmiotów prawnych wyszczególnionych w § 1, w ciągu trzech lat od

dnia rozwiązania stosunku służbowego, nie wolno udzielać zamówienia na dostawę lub robotę dla urzędu cywilnego bądź jednostek, zakładów lub instytucji wojskowych, bądź dla zarządu podmiotów prawnych wyszczególnionych w § 1, w których pełnili służbę, jeżeli nie uzyskają zgody ministra, któremu władza, urząd lub zarząd udzielający zamówienia podlega.

(3) Byli funkcjonariusze państwowi i samorządu terytorialnego, żołnierze zawodowi i funkcjonariusze innych podmiotów prawnych wyszczególnionych w § 1, przed upływem trzech lat od dnia rozwiązania stosunku służbowego, nie mogą, jeżeli są członkami zarządu albo rady nadzorczej przedsiębiorstwa ubiegającego się o dostawę lub robotę, brać udziału w imieniu oferenta w czynnościach związanych z uzyskaniem dostawy lub roboty, z zawarciem umowy oraz jej wykonaniem dla urzędów lub zarządów, w których pełnili służbę.

(4) Nie wolno udzielać zamówienia na dostawę lub robotę osobom, których upadłość ogłoszono — przez czas trwania postępowania upadłościowego, lub co do których majątku otwarto postępowanie układowe; w przypadkach wyjątkowych ze względu na interes publiczny instancja wyższa władzy, urzędu lub władza nadzorcza zarządu ogłaszającego przetarg może zezwolić na udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę osobom wyżej wymienionym.

(5) Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami Skarbu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustali, w jakim zakresie można będzie udzielać zamówień na dostawy i roboty szkołom zawodowym lub osobom, które przedmioty dostawy i roboty wykonywają w szkołach zawodowych przy pomocy uczniów tych szkół.

§ 6. Udzielanie zamówienia na dostawę lub robotę następuje:

1) w drodze pisemnego przetargu ofertowego nieograniczonego lub ograniczonego, albo
2) w drodze publicznego przetargu ustnego, albo
3) z wolnej ręki, albo
4) przez zakup bezpośredni za zwykłym rachunkiem.

§ 7. Udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę w sposób przewidziany w § 6 pkt 1), 2) oraz 3) następuje w drodze pisemnej umowy.

§ 8. Jeżeli dostawa obejmuje kilka grup artykułów, produkowanych przez różne gałęzie przemysłu, należy w wezwaniu do składania ofert zaznaczyć, czy na każdą grupę artykułów powinna być złożona oferta osobna.

§ 9. Przy ilościowo większych dostawach jednego rodzaju przedmiotów dopuszczalne jest składanie częściowych ofert na dostawę, jeżeli o tym podano w wezwaniu do składania ofert.

§ 10. Przed wezwaniem do składania ofert na roboty powinny być sporządzone kosztorysy urzędowe dla robót z wyjątkiem tylko tych przypadków, które oznaczy właściwy minister. Kosztorysy urzędowe są dostępne dla oferentów prócz cen, które stanowią tajemnicę urzędową.

§ 11. (1) Rozpisanie przetargu ofertowego ograniczonego i nieograniczonego oraz ogłoszenia publicznego przetargu ustnego, wybór oferty na podstawie wyników przetargu, udzielanie zamówień z wolnej ręki, dokonywanie zakupów bezpośrednich za zwykłym rachunkiem, zawieranie umów z dostawcami i przedsiębiorcami, nadzorowanie w okresie wykonywania dostawy lub roboty, wypłacanie należności dostawcom i przedsiębiorcom, przyjmowanie i zwracanie wadiów i kaucyj oraz udzielanie zaliczek uskuteczniają w imieniu i na rzecz podmiotów prawnych wyszczególnionych w § 1 te organa władz i urzędów, organa wojskowe, samorządu terytorialnego, które zostaną do tego upoważnione oraz kierownicy instytucyj prawa publicznego lub osoby działające z ich upoważnienia.

(2) Przeprowadzenie przetargów oraz przyjmowanie dostaw i robót powinno być uskuteczniane za pośrednictwem komisji do tego wyznaczonych. Zarządzenie właściwego ministra ustali skład i sposób powoływania komisji do przeprowadzenia przetargów i odbioru wykonanych robót i dostaw, określi prawa i obowiązki przewodniczących i członków tych komisji, wreszcie ustali przypadki, w których przeprowadzenie przetargów i przyjmowanie dostaw lub robót będzie uskuteczniane jedno-osobowo.

(3) Właściwy minister może uzależnić udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę, przyjęcie wykonanej dostawy lub roboty od zatwierdzenia przez instancję wyższą bądź przez władzę nadzorczą organów władz, o których mowa w ust. (1). Funkcje te w stosunku do związków samorządu terytorialnego w zrozumieniu rozporządzenia niniejszego spełnia jego organ stanowiący.

(4) Organom władz i urzędów, organom wojskowym, zarządom związków samorządu terytorialnego oraz kierownikom instytucyj prawa publicznego lub osobom działającym z ich upoważnienia, udzielającym zamówień na dostawę i robotę służy prawo powoływania biegłych zarówno spośród podległego im personelu, jak i spośród przedstawicieli nauki, biegłych sądowych, oraz biegłych zgłoszonych przez terytorialnie właściwe izby przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze, rolnicze lub przez inne właściwe organizacje zawodowe.

§ 12. (1) W imieniu i na rzecz podmiotów prawnych wyszczególnionych w § 1 nie mogą wykonywać czynności, określonych w § 11 ust. (1) i (2), oraz być biegłymi:

1) osoby, które z oferentem, jego prawnym zastępcą lub osobami pełniącymi funkcje

członków zarządu, lub rad nadzorczych firm oferujących pozostają w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii wstępnej lub zstępnej, bądź w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie lub wreszcie w stosunku opieki, kurateli albo przysposobienia;

2) osoby, które w jakikolwiek sposób są zainteresowane materialnie w udzielaniu oferentowi zamówienia na dostawę lub robotę, bądź pozostają z nim w stosunku procesowym jako strona;

3) osoby, które z przedsiębiorstwem ubiegającym się o dostawę lub robotę pozostawały w stosunku najmu pracy albo też pełniły w nim funkcje członków zarządu lub rady nadzorczej, przed upływem 3 lat od chwili rozwiązania stosunku najmu pracy albo złożenia mandatu członka zarządu lub rady nadzorczej;

4) osoby, które są lub były przedstawicielami lub zastępcami prawnymi przedsiębiorstwa ubiegającego się o dostawę lub robotę, przed upływem 3 lat od chwili ustania przedstawicielstwa lub zastępstwa prawnego.

(2) W przypadku zajścia jednej z przeszkód wskazanych w ust. (1) właściwy organ władzy lub urzędu, właściwy organ wojskowy, członkowie zarządów związków samorządu terytorialnego oraz kierownicy instytucyj prawa publicznego obowiązani są zawiadomić o tym władzę przełożoną lub władzę nadzorczą, która wyznaczy zastępcę.

§ 13. (1) Jeżeli oferowana cena i pozostałe warunki są jednakowe, należy przy udzielaniu zamówienia na dostawę lub robotę przyznać pierwszeństwo rynkowi miejsca przeznaczenia dostawy lub wykonania roboty, przy czym przy dostawach i robotach wchodzących w zakres rzemiosła należy przyznać pierwszeństwo rzemieślniczym organizacjom o charakterze zarobkowym, następnie rzemieślnikom, wreszcie przemysłowcom.

(2) Przy udzielaniu zamówień na dostawę artykułów rolnych, w przypadku oferowania jednakowych cen i warunków przez kupców i rolników, bądź zrzeszenia rolników, należy przyznać pierwszeństwo rolnikom, następnie zaś zrzeszeniom rolniczym.

(3) W przypadku oferowania jednakowych warunków mogą być zamówienia na dostawę lub robotę podzielone pomiędzy poszczególnych oferentów, jeżeli zastrzeżono to w wezwaniu do składania ofert.

§ 14. (1) Zamówienia na dostawę lub robotę powinny być udzielane, o ile możności, w takim czasie, by ich wykonanie przypadało na tzw. sezony martwe. Zamówienia na dostawę artykułów rolnych należy, o ile możności, udzielać tak, aby ich wykonanie przypadało przede wszystkim na sezony wzmożonej podaży, zwłaszcza w okresach bezpośrednio następujących po żniwach i wykopach. Wykonywanie dostawy lub roboty w sezonie martwym nie powinno w żadnym razie powodować powiększenia kosztów dostawy lub roboty jak również obniżenia ich jakości.

(2) Zamówiewienia na dostawy i roboty znaczniejszych rozmiarów, niezależnie od formy w jakiej są dokonywane, powinny być udzielane w ten sposób, aby możliwie równomiernie były uwzględnione potrzeby wszystkich okręgów gospodarczych Państwa. Bliższe postanowienia w tym względzie określą zarządzenia wydawane w trybie § 15.

§ 15. (1) W granicach rozporządzenia niniejszego właściwi ministrowie będą mogli wydawać w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Skarbu szczegółowe przepisy o dostawach i robotach dla podległych im działów administracji państwowej oraz instytucji, będących pod ich nadzorem.

(1) Dla administracji ogólnej i samorządu terytorialnego przepisy takie wydawać może Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Skarbu tudzież z innymi interesowanymi ministrami.

(3) Minister Przemysłu i Handlu w zakresie produkcji przemysłowej, a Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w zakresie produkcji rolnej, będzie wydawał ogólne wytyczne na każdy rok gospodarczy co do udzielania zamówień na te dostawy i roboty, które mają szczególne znaczenie ze względu na interesy gospodarcze danej gałęzi gospodarstwa narodowego. Wytyczne te, jeżeli chodzi o dostawy i roboty dla potrzeb wojska, będą wydawane w porozumieniu również z Ministrem Spraw Wojskowych.

(4) W wytycznych, o których mowa w ust. (3), ustalane będą również warunki udzielania zamówień zagranicą lub przedsiębiorstwom zagranicznym, zarejestrowanym w kraju, oraz określane będą sezony martwe poszczególnych grup przemysłu.

Rozdział II.

Pisemne przetargi ofertowe nieograniczone i ograniczone.

§ 16. (1) Pisemne przetargi ofertowe są nieograniczone i ograniczone.

(2) W zasadzie należy udzielać zamówienia na dostawę i robotę w drodze przetargu nieograniczonego.

(3) W drodze przetargu ograniczonego zasadniczo powierzane być mogą dostawy i roboty, jeżeli ze względu na zabytkowy charakter lub cechy artystyczne odnośnych przedmiotów lub ze względu na bezpieczeństwo Państwa dostawa lub robota może być wykonana tylko przez

pewne przedsiębiorstwo, ponadto jeżeli przetarg nieograniczony nie da dodatniego wyniku, wreszcie w tych wszystkich przypadkach, które w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu określi właściwy minister w przepisach szczegółowych o dostawach i robotach, wydanych dla podległych mu działów administracji państwowej i instytucji, będących pod jego nadzorem.

§ 17. (1) Przetarg pisemny nieograniczony powinien być poprzedzony wezwaniem do składania ofert pisemnych, ogłoszonym co najmniej na 10 dni; dokładne terminy ogłaszania wezwania do składania ofert w zależności od rodzaju i wielkości dostawy lub roboty określą przepisy, wydane przez właściwego ministra.

(2) Zasadniczą treść wezwania należy ogłosić co najmniej w jednym z pism fachowych lub w jednym z ogólnych a najbardziej poczytnych pism w miejscowości, w której zarządzony został przetarg oraz należy wezwanie do składania ofert przesłać do wiadomości terytorialnie właściwej izbie przemysłowo-handlowej, rzemieślniczej, rolniczej lub innej właściwej organizacji zawodowej.

(3) Wezwanie do składania ofert powinno być przesłane do wiadomości również właściwej Izbie Kontroli, jeżeli czynności danej instytucji podlegają jej kontroli.

(4) Ponadto przy dostawach i robotach wartości od 50 000 zł należy ogłosić zasadniczą treść wezwania w Monitorze Polskim.

(5) Przy dostawach i robotach wartości ponad 500.000 zł należy ogłosić wezwanie do składania ofert w Monitorze Polskim, a treść zasadniczą wezwania w pismach wymienionych w ust. (2) oraz przynajmniej w dwóch dziennikach stołecznych.

(6) W ogłoszeniu, zawierającym treść zasadniczą wezwania do składania ofert, jeżeli ono podlega ogłoszeniu w Monitorze Polskim, należy powołać się na wezwanie tamże ogłoszone, podając datę i numer Monitora Polskiego, w którym wezwanie ogłoszono.

(7) Od chwili ogłoszenia wezwania do składania ofert, osoby interesowane mają prawo przeglądać pełny jego tekst oraz zaznajamiać się z warunkami dostawy lub roboty w urzędzie lub zarządzie, wskazanym w wezwaniu do składania ofert. Właściwe władze mogą nadto zarządzić, aby i w innych urzędach jednocześnie z ogłoszeniem wezwania do składania ofert dostępne ono było do przejrzenia oraz aby umożliwione było zaznajomienie się z warunkami dostawy lub roboty.

(8) Interesowani mogą otrzymywać wezwania do składania ofert, a za zwrotem kosztów odpisy warunków dostawy lub roboty. Dopuszczalne jest sporządzenie odpisów przez interesowanych.

§ 18. (1) W wezwaniu do składania ofert należy podać:

1) nazwę i siedzibę władzy, urzędu lub zarządu, ogłaszającego wezwanie do składania ofert;
2) określenie przedmiotu dostawy lub roboty ze wskazaniem danych, potrzebnych do dokładnego zapoznania się z zakresem i jakością dostawy lub roboty;
3) czy dopuszczalne jest częściowe wykonanie dostawy lub roboty; w razie dopuszczalności częściowego wykonania dostawy lub roboty należy określić warunki składania ofert, a następnie wykonania dostawy lub roboty;
4) czy przy dostawach obejmujących kilka grup artykułów, produkowanych przez różne gałęzie przemysłu, mogą być oferty składane osobno na każdą grupę artykułów;
5) warunki ogólne i techniczne, mające obowiązywać przedsiębiorcę lub dostawcę;
6) zastrzeżenie co do możliwości rozszerzenia lub zmniejszenia dostawy bądź roboty z określeniem granic tych zmian;
7) inne specjalne warunki wykonania dostawy lub roboty;
8) przy większej liczbie dostawców lub przedsiębiorców, mających wspólnie wykonać dostawę lub robotę — wskazówki co do wzajemnego ich stosunku w zakresie wykonania dostawy lub roboty, w zakresie odpowiedzialności itp.;
9) termin i miejsce, w których dostawa lub robota, albo poszczególne części tychże, powinny być wykonane, bądź rozpoczęte, ze wskazaniem rygorów;
10) żądanie wskazania sposobu i wysokości zaofiarowanego zabezpieczenia, zapewniającego wykonanie zamierzonej umowy o dostawę lub robotę;
11) określenie formy składanych ofert, lub też jeżeli to jest możliwe i wskazane, wzór oferty, bądź wiadomość, gdzie można taki wzór otrzymać;
12) w razie potrzeby, że oferta powinna zawierać szczegółowe zestawienie kosztorysu, jak również, jeżeli jakość przedmiotu lub roboty na to zezwala, że oferta powinna podawać wagę, cenę jednostkową, wreszcie ogólną sumę, oznaczoną cyframi i wyrazami;
13) miejsce i termin składania ofert;
14) wysokość wadium oraz sposób jego złożenia;
15) że do oferty powinien być załączony uwierzytelniony odpis świadectwa lub dowodu wymienionego w § 3 oraz kwit na złożone

wadium lub dowód zwolnienia od złożenia wadium, i że wadium to podlega zwrotowi po ukończeniu przetargu w razie odrzucenia oferty, a po podpisaniu umowy i po złożeniu przewidzianego w umowie zabezpieczenia należytego jej wykonania w razie utrzymania się oferenta przy przetargu;

16) dokładne oznaczenie czasu, przez który obowiązuje złożona oferta pod rygorem utraty wadium, przy czym, w razie dopuszczalności, należy zaznaczyć, że oferent powinien sam ustalić termin ważności swej oferty, jeżeli nie może przyjąć oznaczonego terminu;

17) że składanie ofert, ich zmiana i ich cofnięcie jest dopuszczalne przed terminem rozpoczęcia przetargu;

18) skutki prawne w przypadku uchylenia się oferenta, który utrzymał się przy przetargu, od podpisania umowy albo od złożenia zabezpieczenia należytego wykonania dostawy lub roboty, przy czym należy te skutki prawne osobno wskazać odnośnie do oferenta, który złożył wadium, a osobno odnośnie do oferenta, który został częściowo lub całkowicie zwolniony od składania wadium;

19) miejsce i termin rozpoczęcia przetargu;

20) władzę, urząd lub zarząd i godziny, w których interesowani mogą zaznajamiać się z warunkami dostawy lub roboty, jak również otrzymywać, za zwrotem kosztów, potrzebne odpisy lub też sporządzać notatki;

21) w razie potrzeby, czy dostawa lub robota może być podzielona oraz czy dopuszczalne jest składanie częściowych ofert;

22) że władzy, urzędowi lub zarządowi służy prawo wyboru dostawcy lub przedsiębiorcy bez względu na cenę, a także prawo uznania, że przetarg nie dał wyniku;

23) czy należność za wykonaną i przyjętą dostawę lub robotę będzie na podstawie sprawdzonych i przyjętych rachunków wypłacana dostawcom i przedsiębiorcom najpóźniej w ciągu 21 dni, licząc od dnia złożenia rachunków, czy też będzie regulowana odmiennie;

(2) W wezwaniu do składania ofert nie mogą być podawane ceny orientacyjne.

§ 19. (1) Oferta powinna zawierać:

1) imię, nazwisko, firmę i dokłady adres oferenta, oraz datę sporządzenia oferty;

2) wyszczególnienie załączonych wzorów, próbek, planów itp.;

3) oświadczenie, że oferent zapoznał się ze wskazanymi w wezwaniu do składania ofert warunkami, próbkami, planami oraz z innymi szczegółami, dotyczącymi dostawy lub roboty, będącej przedmiotem ogłoszonego przetargu;

4) wyszczególnienie, stosownie do wezwania, cen i sum w cyfrach i wyrazach, jako też, jeżeli to jest wymagane, wskazanie cen jednostkowych, tudzież oświadczenie, czy ceny te należy rozumieć wraz z należnościami ubocznymi; w przeciwnym zaś przypadku oferta powinna zawierać dokładne obliczenie żądanego wynagrodzenia za tego rodzaju uboczne świadczenia;

5) oświadczenie oferentów, wnoszących wspólną ofertę, że zobowiązania ich co do oferty oraz co do wykonania dostawy lub roboty są solidarne;

6) oświadczenie, że oferent uważa się za związanego ofertą do terminu ważności oferty, wskazanego w wezwaniu do składania ofert, pod rygorem utraty wadium i że pod tymże rygorem zobowiązuje się, w razie utrzymania się przy przetargu, podpisać umowę oraz złożyć zabezpieczenie należytego jej wykonania;

7) do oferty powinien być załączony odpis świadectwa lub dowodu wymienionego w § 3 oraz dowód złożenia wadium lub dowód zwolnienia od obowiązku złożenia wadium; jeżeli przedsiębiorstwo oferenta w myśl przepisów obowiązujących podlega zarejestrowaniu, należy powołać się na liczbę rejestru; władza, urząd lub zarząd, ogłaszający przetarg, może zażądać od oferenta aktualnego wypisu z rejestru handlowego lub jego odpisu;

8) wskazanie sposobu i wysokości zaofiarowanego zabezpieczenia wykonania dostawy lub roboty, oraz terminy jego przedstawienia lub złożenia.

(2) Ofertę należy napisać w jednym ciągu, nie zostawiając miejsc niewypełnionych, i zaopatrzyć na końcu własnoręcznym podpisem oferenta bądź osób, mających prawo zaciągać zobowiązania w jego imieniu. Wyskrobywania w ofertach są niedopuszczalne, poprawki zaś należy omówić w uwadze, zaopatrzonej własnoręcznym podpisem oferenta lub osoby upoważnionej. Poprawki liczb i cyfr należy napisać wyrazami.

(3) Władza, urząd lub zarząd, ogłaszający przetarg, może zażądać od oferentów złożenia bilansu za ostatni rok gospodarczy.

§ 20. (1) Wniesienie oferty powinno być poparte złożeniem przepisanego wadium.

(2) Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz właściwymi ministrami ustali formę i sposób składania wadium oraz określi przypadki przyjmowania mniejszego wadium lub też całkowitego zwolnienia od składania wadium.

(3) Rodzaje przedmiotów przyjmowanych jako wadia będą podawane do wiadomości poszcze-

gólnych władz, urzędów i zarządów w drodze okólników Ministra Skarbu, ogłaszanych w Monitorze Polskim.

§ 21. (1) Oferta powinna być złożona lub nadesłana władzy, urzędowi lub zarządowi ogłaszającemu przetarg przed terminem rozpoczęcia przetargu, oznaczonym w wezwaniu do składania ofert.

(2) Oferent może cofnąć ofertę przed terminem wskazanym w wezwaniu do składania ofert jako terminem rozpoczęcia przetargu; w tym przypadku wadium powinno być zwrócone niezwłocznie po zamknięciu przetargu.

(3) Oferent może zmienić ofertę przed rozpoczęciem przetargu.

(4) Jeżeli oferta będzie cofnięta lub zmieniona po rozpoczęciu przetargu, wówczas złożone wadium przepada na rzecz ogłaszającego przetarg.

(5) Jeżeli oferent, który został zwolniony od składania wadium częściowo lub całkowicie, cofnie lub zmieni ofertę po rozpoczęciu przetargu albo, w przypadku utrzymania się przy przetargu, uchyli się od podpisania umowy, wówczas obowiązany jest do uiszczenia sumy, równej wysokości wadium, ustanowionego dla danej dostawy lub roboty, z odsetkami prawnymi od daty zakończenia przetargu do dnia uiszczenia.

(6) W przypadku utrzymania się przy przetargu oferent powinien w terminie wskazanym w myśl § 31 podpisać umowę na dostawę lub robotę, objętą przetargiem, oraz złożyć lub przedstawić zabezpieczenie, zapewniające należyte jej wykonanie.

(7) Uchylenie się od podpisania w terminie umowy, lub niezłożenie w terminie zabezpieczenia, zapewniającego należyte jej wykonanie, powoduje rozwiązanie stosunku prawnego z oferentem z utratą przez niego wadium.

(8) Jeżeli władza, urząd lub zarząd, który ogłosił przetarg i zawiadomił oferenta o przyjęciu oferty, zmieni warunki dostawy lub roboty, podane w wezwaniu do składania ofert lub też ustalone z oferentem przy wyborze oferty, oferent ma prawo uchylić się od podpisania umowy.

(9) Na sumach, walorach czy prawach majątkowych, stanowiących zabezpieczenie należytego wykonania umowy, będzie służyło podmiotom prawnym wymienionym w § 1 pierwszeństwo zaspokojenia.

§ 22. Składanie lub przesyłanie oferty jak również jej zmiany lub cofnięcie powinno być dokonane w następujący sposób:

1) ofertę należy składać w nieprzejrzystej i zalakowanej kopercie; na kopercie należy umieścić napis: „oferta przetargowa na dostawę . . . . (na robotę . . . .)", albo: zmiana oferty przetargowej na dostawę . . . . (na robotę . . . .)", albo „cofnięcie oferty przetargowej na dostawę . . . . (robotę . . . .)"; załączniki do oferty, które nie mogą być umieszczone w kopercie z ofertą, jak np. większe próbki, należy opakować odrębnie, na opakowaniu nie umieszczając nazwiska bądź firmy oferenta, i zalakować; wewnątrz na załączniku należy podać nazwisko lub firmę oferenta, zewnątrz zaś na opakowaniu należy umieścić napis: „załącznik do oferty przetargowej na dostawę . . . (na robotę . . .)" albo: „załącznik do zmienionej oferty przetargowej na dostawę . . . . . (na robotę . . .)"; niedopuszczalne jest ani pisemne ani ustne podawanie nazwiska, bądź firmy oferenta, ani też umieszczanie jakichkolwiek znaków rozpoznawczych na kopercie zawierającej ofertę lub na opakowaniu zawierającym załączniki do oferty; pieczęć użyta do lakowania koperty, zawierającej ofertę, lub opakowania, zawierającego załączniki do oferty, nie może ujawniać pochodzenia oferty;

2) kopertę z ofertą oraz kopertę zawierającą jej zmianę lub cofnięcie należy wrzucać do specjalnie w tym celu urządzonych skrzynek, które każda władza, urząd lub zarząd rozpisujący przetarg powinien umieścić w miejscu dostępnym dla oferentów; tamże należy składać, niezwłocznie po otrzymaniu oferty nadsyłane pocztą; skrzynka do ofert powinna być zaopatrzona w dwa odmienne zamki lub plomby lub pieczęcie lakowe i posiadać zabezpieczenie uniemożliwiające wyjęcie oferty przez otwór do jej wrzucania; klucze, plombownice lub pieczęcie przechowują osoby wyznaczone do tego;

3) w razie przesyłania oferty pocztą należy kopertę z ofertą opatrzyć napisem podanym w pkt 1) i włożyć do drugiej koperty opatrzonej adresem władzy, urzędu lub zarządu, rozpisującego przetarg; na kopertach nie należy umieszczać ani imienia i nazwiska, ani adresu nadawcy.

§ 23. Rozpoczęcie przetargu odbywa się w miejscu i czasie wskazanym w wezwaniu do składania ofert. Zakres działania komisyj przeprowadzających przetarg obejmuje:

1) stwierdzenie prawidłowości ogłoszenia przetargu;

2) zbadanie nienaruszalności skrzynki z ofertami;

3) zbadanie nienaruszalności kopert i ich zewnętrznego wyglądu;

4) otwarcie wniesionych ofert i zaopatrzenie każdej oferty bieżącym numerem;

5) stwierdzenie, które oferty są nieważne i wymienienie tych ofert z podaniem powodów nieważności;

6) odczytanie ofert nadających się do rozpatrzenia przy wymienieniu oferenta i ofero-

wanej ceny; również ogłasza się, które oferty zostały cofnięte;

7) spisanie protokółu z przebiegu przetargu; protokół podpisuje przewodniczący i sekretarz.

§ 24. Na przetargu mogą być obecni delegaci Kontroli Państwowej oraz oferenci lub ich upoważnieni przedstawiciele.

§ 25. Nieważne są w szczególności następujące oferty:

1) nie odpowiadające zasadniczym wymaganiom przepisów § 19, 20, 21 i 22 pkt 1);

2) wniesione przez osoby nie odpowiadające warunkom wymienionym w § 3;

3) wniesione przez osoby wymienione w § 5;

4) spóźnione;

5) nie zawierające wyraźnych i ostatecznych cen;

6) złożone ustnie, telegraficznie lub telefonicznie, z wyjątkiem ofert telegraficznie złożonych na metale półszlachetne, jeżeli to było przewidziane w wezwaniu do składania ofert;

7) zawierające nieomówione przekreślenia, poprawki, omyłki lub niejasności.

§ 26. (1) Z ofert nadających się do rozpatrzenia władza, urząd lub zarząd wybiera ofertę, biorąc pod uwagę całokształt warunków zgłoszonych przez oferentów, jakość oferowanych przedmiotów lub roboty, jako też solidność i pewność oferentów oraz ich uzdolnienie i techniczne przygotowanie do wykonania dostawy lub roboty, wreszcie ich zasoby finansowe. Przez solidność należy rozumieć również wywiązywanie się oferentów ze zobowiązań wobec swoich pracowników. Wybór oferty powinien być pisemnie umotywowany.

(2) Przy ocenie poszczególnych ofert ceny oferowane, zarówno ogólne, jak i jednostkowe powinny być nadto porównywane z cenami rynkowymi, a w ich braku z cenami poprzednich albo podobnych dostaw lub robót.

§ 27. (1) Należy uznać, że przetarg nie dał wyniku dodatniego w przypadku:

1) braku co najmniej dwóch ważnych ofert,

2) ustalenia, że żadna z rozpatrywanych ofert nie nadaje się do przyjęcia.

(2) Powzięta decyzja powinna być uzasadniona na piśmie. O tej decyzji powiadamia się oferentów.

§ 28. Jeżeli władza, urząd lub zarząd ogłaszający przetarg nie zna oferenta z poprzednio wykonanych dostaw lub robót, wówczas przed powzięciem decyzji powinna zebrać możliwie wyczerpujące wiadomości o uzdolnieniu oferenta do wykonania dostawy lub roboty i o jego sumienności i solidności.

§ 29. (1) Po przetargu władza, urząd lub zarząd ogłaszający przetarg nie może ani przeprowadzać dodatkowych ustnych przetargów ani żądać obniżenia ceny.

(2) W przypadkach szczególnych, gdy wynik przetargu jest niezadowalający lub gdy sumy ogólne ofert na roboty są wyższe od sumy kosztorysu urzędowego, może być zarządzone przeprowadzenie dodatkowego przetargu ustnego lub pisemnego pomiędzy co najmniej 2 wybranymi oferentami, którzy zaofiarowali najdogodniejsze warunki. Odnośna decyzja powinna być rzeczowo uzasadniona.

§ 30. Oferent, którego oferta została odrzucona, lub w części przyjęta, jednakże bez zmiany warunków dostawy lub roboty, nie może mieć z tego tytułu żadnych roszczeń do podmiotów prawnych wymienionych w § 1.

§ 31. (1) W ciągu trzech dni, licząc od dnia powzięcia decyzji o przyjęciu oferty, bądź od dnia otrzymania decyzji w tej sprawie władzy wyższej lub nadzorczej, władza, urząd lub zarząd, który ogłosił przetarg, zawiadamia pisemnie oferenta o wyborze jego oferty, wzywając go równocześnie do stawienia się w oznaczonym czasie i miejscu celem spisania i podpisania umowy.

(2) W wezwaniu tym, które powinno być doręczone przed upływem okresu czasu obowiązywania oferty, termin do spisania i podpisania umowy nie może przekraczać dni 28, licząc od daty doręczenia wezwania.

(3) W wezwaniu należy również wskazać oferentowi skutki, jakie pociąga za sobą uchylenie się od podpisania umowy, stosownie do § 21 ust. (7).

(4) Władza, urząd lub zarząd, który ogłosił przetarg, zawiadamia w terminie podanym w ust. (1) również oferentów, którzy nie utrzymali się przy przetargu, o odrzuceniu ich ofert, stawiając zarazem wadia do ich dyspozycji; oferentom tym będą podawane nazwiska tych oferentów, których oferty przyjęto.

§ 32. (1) Przepisy, zawarte w paragrafach od 16 do 31 włącznie, stosuje się odpowiednio do przetargów ograniczonych, przy czym zamiast publicznego wezwania do składania ofert rozsyła się imienne wezwania do składania ofert.

(2) Do przetargu ograniczonego powinno być wezwanych co najmniej 5 osób; w liczbie tej, jeżeli chodzi o dostawy lub roboty w zakresie rzemiosła, należy wezwać do składania ofert organizację rzemieślniczą o charakterze zarobkowym. Wezwanie to powinno nastąpić za pośrednictwem właściwej terytorialnie izby rzemieślniczej. Ograniczyć się wezwaniem mniejszej liczby osób do przetargu można jedynie w przy-

padku braku 5 osób, które mogłyby należycie wykonać dostawę lub robotę. Do ważności przetargu ograniczonego konieczne jest złożenie co najmniej dwóch ważnych ofert.

(3) Jeżeli przetarg ograniczony nie dał wyniku dodatniego, instancja wyższa władzy, urzędu bądź władza nadzorcza zarządu ogłaszającego przetarg rozstrzyga, czy ma się odbyć powtórny przetarg ograniczony, czy też ma być udzielone zamówienie z wolnej ręki.

Rozdział III.

Publiczny przetarg ustny.

§ 33. Udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę w drodze publicznego przetargu ustnego jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy pożądany jest udział. oferentów z szerszych warstw ludności, a wartość dostawy lub roboty nie przekracza sumy 5.000 zł.

§ 34. (1) Przy publicznym przetargu ustnym stosuje się odpowiednio przepisy o pisemnym przetargu ofertowym nieograniczonym z następującymi zmianami:

1) ogłoszenie o przetargu należy umieścić na urzędowej tablicy władzy, urzędu lub zarządu, ogłaszającego przetarg, oraz przesłać do wiadomości terytorialnie właściwej izbie przemysłowo-handlowej, rolniczej lub rzemieślniczej; można je nadto umieścić w jednym z poczytniejszych pism codziennych lub podać do wiadomości publicznej w inny sposób, odpowiadający miejscowym zwyczajom, jeżeli to jest wskazane dla osiągnięcia pomyślnego wyniku przetargu;

2) na początku przetargu należy odczytać warunki przetargowe wobec oferentów biorących udział w przetargu, co należy uwidocznić w protokóle przetargowym;

3) oferenci powinni zgłosić się na przetarg osobiście lub za pośrednictwem pełnomocników, posiadających pełnomocnictwa pisemne, i powinni złożyć przewidziane wadium; przedstawiciele przedsiębiorstw, podlegających wpisaniu do rejestru handlowego, powinni powołać się na liczbę rejestru; na żądanie powinni przedstawić wypis aktualny z rejestru handlowego;

4) oferenci zgłaszają ustnie w czasie przetargu kolejno coraz niższe ceny dostawy lub roboty, dopóki mimo trzykrotnego wywołania nie ma dalszego zgłoszenia; ceny kolejno oferowane powinny być wpisane w protokole przetargu.

(2) Po zakończeniu przetargu podpisują protokół również obecni oferenci, których oferty nie zostały od razu odrzucone. Przez podpisanie protokołu oferenci są związani ofertą do terminu, przewidzianego w ogłoszeniu o przetargu, oferent zaś, którego oferta zostanie wybrana — do czasu podpisania umowy, wszyscy pod rygorami, przewidzianymi w § 21.

§ 35. Bezpośrednio po przetargu, a w każdym razie nie później niż w ciągu dni 14, zwraca się wadium oferentom, których oferty zostały odrzucone; wadium zaś oferentów, których oferty nie zostały odrzucone, zatrzymuje się do czasu zawarcia umowy z oferentem lub powzięcia decyzji o odrzuceniu oferty.

Rozdział IV.

Zamówienia z wolnej ręki.

§ 36. Udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę z wolnej ręki polega na powierzeniu dostawy lub roboty w drodze porozumienia się władzy, urzędu lub zarządu z osobą lub osobami, posiadającymi warunki do udzielania im zamówienia na dostawę lub robotę.

§ 37. (1) Z wolnej ręki mogą być udzielane zamówienia na dostawę lub robotę w następujących przypadkach wyjątkowych:

1) jeżeli zachodzi nieprzewidziana a umotywowana konieczność natychmiastowego wykonania dostawy lub roboty;

2) jeżeli odbycie przetargu może ujawnić tajemnicę państwową lub wojskową;

3) jeżeli zamówienie jest konieczne dla celów badań naukowych lub doświadczalnych, lub też jeżeli chodzi o zamówienie w wyniku prac konkursowych;

4) jeżeli przedmiotem zamówienia jest dostawa lub robota, której wykonanie ze względu na jej wyjątkowo specjalny charakter może być uskutecznione tylko przez pewną osobę fizyczną lub prawną;

5) jeżeli przedmiot zamówienia jest produkowany przez przedsiębiorcę na prawach wyłączności lub znajduje się pod ochroną patentu, albo ma cenę urzędowo ustaloną;

6) jeżeli przetarg ograniczony nie dał wyniku dodatniego, a instancja wyższa (władza nadzorcza) władzy, urzędu bądź zarządu ogłaszającego przetarg rozstrzygnęła, że ma być udzielone zamówienie z wolnej ręki (§ 32 ust. (3));

7) jeżeli w czasie wykonywania dostawy lub roboty okaże się konieczne wykonanie przez tego samego dostawcę lub przedsiębiorcę pewnych związanych z nimi dodatkowych świadczeń nie przewidzianych umową, a wartość roboty lub dostawy dodatkowej nie przekracza 25% wartości pierwotnej dostawy lub roboty;

8) jeżeli wskutek niedotrzymania umowy przez dostawcę lub przedsiębiorcę władza, urząd lub zarząd zmuszony jest do powierzenia osobie trzeciej wykończenia udzielonego zamówienia, a z braku czasu niemożliwe jest ogłoszenie przetargu;

9) jeżeli wartość zamówienia na dostawę lub robotę nie przekracza kwoty ustalonej przez właściwego ministra;

10) jeżeli udzielenie zamówienia jest konieczne ze względu na położenie gospodarcze pewnej gałęzi wytwórczości; w tym przypadku zamówienie z wolnej ręki będzie udzielone na zarządzenie właściwego ministra w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Skarbu, a z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu jako też Skarbu dla dostaw produkcji rolnej;

11) jeżeli chodzi o zakup zboża i innych produktów rolnych dla potrzeb wojska;

12) jeżeli chodzi o dostawy lub roboty wykonywane przez zakłady kary dla potrzeb Ministerstwa Sprawiedliwości, lub przez wojskowe zakłady kary dla potrzeb Ministerstwa Spraw Wojskowych;

13) jeżeli chodzi o dostawy lub roboty wykonywane przez szkoły dla potrzeb administracji szkolnej.

(2) Właściwy minister może zezwalać na udzielenie zamówień z wolnej ręki osobie fizycznej lub prawnej, która specjalnie dla dostaw na rzecz podmiotów prawnych wyszczególnionych w § 1 uruchomiła wytwórnię przedmiotów, jeżeli przedmioty te uprzednio nie były wyrabiane w kraju, lub która przyjęła na siebie specjalne obowiązki podyktowane interesem Państwa.

§ 38. (1) W przypadkach przewidzianych w § 37 następuje udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę z wolnej ręki, jeżeli oferowana cena nie jest wyższa od ceny rynkowej lub giełdowej odpowiadającej miejscowym stosunkom gospodarczym.

(2) Przekroczenie tej ceny dopuszczalne jest tylko w wyjątkowych przypadkach i musi być szczegółowo uzasadnione.

(3) Jeżeli dla przedmiotów dostawy lub pewnej kategorii robót nie istnieją ceny giełdowe, rynkowe ani też ceny właściwe miejscowym stosunkom gospodarczym, — władza, urząd lub zarząd, oddający dostawę lub robotę z wolnej ręki, powołuje specjalną komisję, która z udziałem rzeczoznawców ustala protokólarnie na podstawie badań i kalkulacji ceny maksymalne dla danej dostawy lub roboty. Skład oraz zakres działania takiej komisji określi zarządzenie właściwego ministra w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, a w zakresie produkcji rolnej w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Rozdział V.

Zakupy bezpośrednie za zwykłym rachunkiem.

§ 39. (1) Zakup bezpośredni za zwykłym rachunkiem polega na uskutecznieniu dostawy lub roboty w drodze ustnej umowy.

(2) Zakupy bezpośrednie za zwykłym rachunkiem dozwolone są w przypadkach, gdy ogólna wartość całej dostawy lub roboty nie przekracza kwoty zł 1.000.

Rozdział VI.

Umowy.

§ 40. (1) Umowa o udzielanie zamówienia na dostawę lub robotę powinna w szczególności zawierać:

1) dokładne oznaczenie obu umawiających się stron, a w szczególności imię, nazwisko, firmę i dokładny adres, oraz jeżeli chodzi o kupca rejestrowego, powołanie się na liczbę rejestru handlowego;

2) dokładne określenie przedmiotu dostawy lub roboty wraz ze wszystkimi szczegółowymi warunkami wykonania i technicznym opisem, oraz, w razie potrzeby, zastrzeżenie ograniczenia lub rozszerzenia dostawy albo roboty z określeniem granic tych zmian;

3) umówioną cenę za dostawę lub robotę;

4) termin rozpoczęcia i ukończenia dostawy lub roboty oraz, w razie potrzeby, terminy rozpoczęcia i ukończenia poszczególnych części dostawy lub roboty;

5) odszkodowanie umowne za niedotrzymanie bądź samej umowy, bądź terminu ostatecznego lub terminów poszczególnych wykonania dostawy lub roboty, bądź też rozpoczęcia i wykonania poszczególnych części dostawy lub roboty;

6) postanowienie, że władza, urząd lub zarząd, udzielający zamówienia na dostawę lub robotę, może domagać się odszkodowania, przewyższającego odszkodowanie umowne, przy zastosowaniu art. 84 § 2 kodeksu zobowiązań;

7) warunek, że jeżeli umowa nie będzie wykonana w terminie oznaczonym w umowie z winy dostawcy lub przedsiębiorcy, władza, urząd lub zarząd, udzielający zamówienia na dostawę lub robotę, ma prawo albo odstąpić od umowy, albo też wyznaczyć odpowiedni termin dodatkowy do wykonania umowy, nie zwalniając dostawcy lub przedsiębiorcy od obowiązku uiszczenia odszkodowania umownego za zwłokę, albo też wykonać lub powierzyć osobie

trzeciej wykonanie prac, przewidzianych w umowie, na rachunek dostawcy lub przedsiębiorcy;

8) sposób i wysokość zabezpieczenia należytego wykonania warunków umowy, i ewentualnie wysokość i warunki ściągania i zwrotu kaucji dodatkowych (rat kolaudacyjnych), ulegających potrąceniu przy zaliczkowych wypłatach za dostawę lub robotę;

9) warunki, sposób, miejsce i termin przyjęcia, bądź odrzucenia wykonanej dostawy lub roboty;

10) warunki, sposób i termin sprawdzenia rachunków za wykonaną dostawę lub robotę;

11) terminy i sposoby wypłacenia należności za wykonaną dostawę lub robotę;

12) postanowienia o obowiązku uiszczenia przez dostawcę lub przedsiębiorcę opłaty stemplowej:

13) zastrzeżenie, że bez wyraźnej pisemnej zgody władzy, urzędu lub zarządu zawierającego umowę, dostawca lub przedsiębiorca nie ma prawa powierzać wykonania umowy innej osobie, bądź w całości, bądź w części, a wierzytelności, przypadające dostawcy lub przedsiębiorcy z tytułu wykonanej dostawy lub roboty, nie mogą być przelewane przed przeprowadzeniem ostatecznego rozrachunku, wynikającego z umowy;

14) określenie sądów właściwych do rozstrzygania sporów.

(2) Ponadto umowa może zawierać inne postanowienia i rygory.

(3) Umowa ze wskazanymi w niej załącznikami stanowi jedną całość.

(4) Przed podpisaniem umowy powinno być złożone przez dostawcę lub przedsiębiorcę zabezpieczenie wykonania umowy.

(5) Oryginał zawartej umowy lub jej wypis, w przypadku sporządzenia przez notariusza, przechowuje władza, urząd lub zarząd, który udzielił zamówienia na dostawę lub robotę, dostawca zaś lub przedsiębiorca otrzymuje uwierzytelniony jej odpis lub wypis.

(6) Zamówienia dodatkowe lub zmiany umowy powinny być spisane w umowach dodatkowych.

§ 41. (1) Wysokość odszkodowania umownego zastrzeżonego w umowie w myśl § 40 ust. (1) pkt 5) powinna być ustalona w zależności od wartości dostawy lub roboty oraz ich znaczenia, przy czym jednak w przypadku:

1) niedotrzymania umowy, nie może ona być niższa niż 3%, ani też wyższa niż 15% wartości dostawy lub roboty, o ile rzeczywiste szkody nie są wyższe;

2) opóźnienia terminu ostatecznego lub terminów poszczególnych wykonania dostawy lub roboty bądź rozpoczęcia lub wykonania poszczególnych części dostawy lub roboty nie może ona za każdy dzień zwłoki z wyłączeniem niedziel i dni świątecznych przekraczać 0,4% wartości niewykonanych w terminie dostawy lub roboty, o ile rzeczywiste szkody nie są wyższe.

(2) W przypadkach, w których zwłoka w wykonaniu części dostawy lub roboty uniemożliwia wykorzystanie w całości dostawy lub roboty, odszkodowanie umowne może być ustalone w stosunku do wartości całej dostawy lub roboty w wysokości nie wyższej niż 0,1% za każdy dzień zwłoki z wyłączeniem niedziel i dni świątecznych.

(3) Władza, urząd lub zarząd udzielający zamówienia na dostawę lub robotę, może bądź przedłużyć termin wykonania umowy bez zastosowania postanowień o odszkodowaniu umownym, bądź odszkodowanie umowne umorzyć, jeżeli nie poniósł straty z powodu niedotrzymania terminu, a wyższa instancja tejże władzy lub urzędu bądź władza nadzorcza tegoż zarządu udzieli na to zgody.

Rozdział VII.

Przyjmowanie wykonanych dostaw i robót oraz regulowanie rachunków.

§ 42. (1) Warunki, sposób i terminy częściowego i ostatecznego odbioru dostaw i robót ustalą właściwi ministrowie w zarządzeniach, wydanych w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Skarbu.

(2) Z każdej czynności odbiorczej należy sporządzić szczegółowy protokół, który powinien zawierać decyzję o przyjęciu albo odrzuceniu bezwarunkowym lub warunkowym wykonanej dostawy lub roboty, bądź wniosek o przyjęcie lub odrzucenie, jeżeli decyzja w tej mierze jest zastrzeżona instancji wyższej.

(3) Dostawca lub przedsiębiorca ma prawo wnieść do protokółu swe zastrzeżenia.

(4) Protokół podpisuje również dostawca lub przedsiębiorca, poza przypadkami, w których zapadła decyzja o bezwarunkowym przyjęciu wykonanej dostawy lub roboty.

(5) Dostawca lub przedsiębiorca może otrzymać za dowodem doręczenia uwierzytelniony odpis protokółu odbiorczego.

§ 43. (1) Należność za wykonaną i przyjętą część lub całą dostawę lub robotę należy wypłacać dostawcom lub przedsiębiorcom na podstawie sprawdzonych i przyjętych rachunków, jeżeli nie umówiono innego terminu płatności, najpóźniej w ciągu 21 dni, licząc od dnia złożenia rachunków, sporządzonych na podstawie przyjęcia dostawy lub roboty.

(2) Właściwi ministrowie w drodze zarządzeń, wydanych w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Skarbu, ustalą w jakich przypadkach mają być pobierane dodatkowe kaucje (raty kolaudacyjne) i określą wysokość i sposób pobierania oraz zwrotu tych dodatkowych kaucji. W tej samej drodze zostaną ustalone zasady częściowego opłacania dostaw i robót, których wykonanie trwa przez dłuższy czas, na podstawie rachunków bieżących, przedstawianych w czasie wykonywania dostaw lub robót.

(3) Przy częściowych dostawach i robotach, zastrzeżonych w umowie, należy zawsze osobno zestawiać rachunki i osobno uiszczać całkowitą, przypadającą za nie należność.

(4) Dokonane częściowo wypłaty nie powodują utraty możności potrącenia ewentualnych poprzednich nadpłat z zabezpieczenia, zapewniającego wykonanie umowy i należności końcowych dostawcy lub przedsiębiorcy, ani też możności żądania zwrotu dokonanych nadpłat po wykonanej już dostawie lub robocie w granicach terminów, określonych w ustawach. Jeżeli z tym samym dostawcą lub przedsiębiorcą zawarto kilka odrębnych umów, będących w toku wykonania, nadpłaty, dokonane ewentualnie przy rozrachunkach z umów porzednich, mogą być potrącane z należności i zabezpieczenia wykonania umowy z tytułu umów, będących w toku wykonania.

§ 44. (1) Wydawanie zaliczek przed rozpoczęciem dostawy lub roboty w zasadzie jest niedopuszczalne. Wyjątkowo zaliczki mogą być przewidziane w umowach i udzielane jedynie za zezwoleniem instancji wyższej lub władzy nadzorczej tego urzędu, władzy lub zarządu, który udzielił zamówienia na dostawę lub robotę.

(2) Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, a w zakresie spraw samorządu terytorialnego z Ministrem Spraw Wewnętrznych, ureguluje w drodze zarządzenia sprawę zaliczek, sposobu i formy ich zabezpieczenia oraz oprocentowania jak również sprawę zabezpieczenia oraz oprocentowania jak również sprawę zabezpieczenia wykonania umowy.

Rozdział VIII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 45. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie dotychczasowe przepisy prawne o dostawach i robotach dla podmiotów prawnych wyszczególnionych w § 1.

§ 46. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie naruszają obowiązujących przepisów prawa cywilnego.

§ 47. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie mają zastosowania do dostaw i robót, na które umowy zawarto przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego.

§ 48. (1) Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy zamówień na dostawy i roboty, których dokonywa się na miejscu za granicą na rzecz podmiotów prawnych, wymienionych w § 1 i mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

(2) Odnośne przepisy wyda, w razie potrzeby, właściwy minister w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Skarbu.

§ 49. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu oraz innym właściwym ministrom.

§ 50. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia.*

Prezes Rady Mimistrów: **Sławoj Składkowski**

Minister Przemysłu i Handlu: **Antoni Roman**

52.

PISMO OKÓLNE

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—

Warszawa.
Dnia 4 listopada 1937 r.
Nr Prez-1076/37.

Zbiórka na Fundusz Szkolnictwa Polskiego Zagranicą.

Fundusz Szkolnictwa Polskiego Zagranicą w porozumieniu z Towarzystwem Pomocy Polonii Zagranicznej przystępuje do zorganizowania wzorem lat ubiegłych, tym razem szóstej z rzędu, powszechnej zbiórki na cele szkolnictwa polskiego za granicą w czasie od 15 stycznia do 15 lutego 1938 roku.

Losy ośmiomilionowej rzeszy Polaków, pozostających poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, powinny jak najbardziej obchodzić społeczeństwo polskie w odbudowanym Państwie. W szczególnej mierze winny budzić zainteresowanie losy miliona polskich dzieci i młodzieży narażonych pod obcymi rządami na wynarodowienie. Dla uniknięcia lub przynajmniej zmniejszenia niebezpieczeństwa wynarodowienia niezbędne jest utrzymanie i dalszy rozwój szkolnictwa polskiego za granicą.

W odczuciu potrzeb, którym ma służyć wzmiankowana zbiórka, zezwalam na jej przeprowadzenie, zgodnie z zasadami wyrażonymi w okólniku nr 80 z 22 sierpnia 1936 r. II P-5000/36 w sprawie składek w szkołach, a mianowicie może być ona organizowana jedynie wśród rodziców (opiekunów) młodzieży szkolnej, a do-

---

* Ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 lutego 1937 r. nr 13, poz. 92.

browolne datki mogą być składane na ręce upoważnionych do tego członków zarządów (opiek szkolnych) czy specjalnych komitetów lub kół rodzicielskich.

Należy również zachęcić pracowników szkolnych, aby wzięli udział w pracach lokalnych Komitetów, a samej akcji nadali charakter wychowawczy, wyjaśniając młodzieży położenie ich rówieśników poza granicami Rzeczypospolitej.

Minister
W. Świętosławski.

53.

PISMO OKÓLNE

z dnia 27 października 1937 r. Nr B-23563/37

w sprawie oddłużenia funkcjonariuszów państwowych.

Nawiązując do okólnika Kuratorium z dnia 10 września 1936 r. nr 43/BP. 12858/36, zawiadamiam, że rozporządzeniem z dnia 5 października 1937 r. nr 42-2/78 (okólnik nr 26) Prezes Rady Ministrów ustalił termin, do którego mogą być wnoszone podania o pożyczki oddłużeniowe, na dzień **31 grudnia 1937 roku.**

Zaznaczam, że podania wniesione po tym terminie nie będą rozpatrywane.

wz. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) J. Odroń
Naczelnik Wydziału

54.

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
—
Warszawa.
Dnia 1 października 1937 r.
Nr II OP-8848/37

Odpis.

Praca nauczycielstwa na kursach dla przedpoborowych.

Spomiędzy wielu prac, jakie wykonuje ofiarnie i bezinteresownie nauczyciel szkoły powszechnej na terenie pozaszkolnym, należy szczególnie podkreślić z uznaniem jego skuteczną pracę **na kursach dla młodzieży przedpoborowej.**

W ub. roku szkolnym kilka tysięcy nauczycieli we wschodnich okręgach szkolnych zorganizowało ponad 4 000 takich kursów, z których skorzystało 44 000 słuchaczy, mających za rok lub dwa lata wstąpić w szeregi armii polskiej. Nauczyciele ci jak najlepiej wykonali w ten sposób apel Naczelnego Wodza, wzywającego do wzmożenia obronności Polski. Oni bowiem istotnie wzmocnili „duszę prostego żołnierza, która jest podstawą armii".

Praca na kursach dla przedpoborowych, prowadzona w wieczornej porze, po żmudnej pracy nad dziatwą szkolną w ciągu dnia, wymagała planowego niemal codziennego wysiłku. Ministerstwo W. R. i O. P. uznaje słuszność zasady, że za taką pracę na kursach dla młodzieży przedpoborowej, organizowanych zgodnie ze wskazówkami władz szkolnych, należy wypłacać nauczycielstwu dodatkowo wynagrodzenie, w ub. roku szkolnym wypłacono niewielkie kwoty jedynie nauczycielstwu z Okręgu Szkolnego Brzeskiego, gdzie akcję kształcenia młodzieży przedpoborowej najwcześniej rozpoczęto. Ministerstwo poczyni starania, aby w roku szkolnym 1937/38 także w innych okręgach szkolnych objętych akcją, wynagrodzenia mogły być wypłacone.

Rozpoczęta akcja kształcenia przedpoborowych będzie nadal konsekwentnie kontynuowana; jej ciągłość i skuteczność uzależniona jest tylko od środków materialnych, lecz w większym stopniu od siły moralnej i postawy ofiarnej nauczycielstwa.

Dlatego podkreślając ważność tej pracy dla siły obronej Państwa—zachęcam gorąco nauczycielstwo do dalszej wydatnej i ofiarnej pracy na kursach dla przedpoborowych, jakie w b. roku szkolnym będą zorganizowane. Wyrażam też uznanie i dziękuję nauczycielstwu z okręgów wileńskiego, brzeskiego, wołyńskiego, lwowkiego i krakowskiego za ofiarny i obfity w plony trud.

Ministerstwo prosi o podanie do wiadomości ogółu nauczycielstwa powyższego pisma.

Minister
w. z. **Błeszyński.**

KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO
W LUBLINIE
—
Dnia 25 października 1937 r.
Nr OP-22432/37.

Sprawa: **praca nauczycielstwa na kursach dla przedpoborowych.**

Akcja dokształcania młodzieży przedpoborowej podjęta w ub. roku szkolnym na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego, a zwłaszcza w powiatach południowo-wschodnich, dała całkowicie zadawalające rezultaty. Dokształcanie przedpoborowych na specjalnych kursach wieczorowych było prowadzone w 332 punktach, z czego 191 punktów nauczania zorganizowano w powiatach południowo-wschodnich. Uczęszczało na kursy 4521 słuchaczy, z których 3499 osób stanowili przedpoborowi z roczników: **1915, 1916 i 1917. Pracę na kursach prowadziło**

707 nauczycieli. Ich to ofiarnemu wysiłkowi należy zawdzięczać pełne powodzenie akcji.

Podając powyższe do wiadomości ogółu nauczycielstwa PP. Inspektorowie zechcą wyrazić również moje podziękowanie i uznanie tym wszystkim, którzy pracę tę prowadzili w ub. r. szk. Równocześnie zachęcam gorąco nauczycielstwo w Okręgu Szkolnym do dalszej wytrwałej i ofiarnej pracy na kursach dla młodzieży przedpoborowej w myśl hasła: „nie damy ani jednego analfabety do wojska".

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) **S. Klebanowski.**

55.

PISMO OKÓLNE

z dnia 22 października 1937 r. nr OP-23603/37.

w sprawie kształcenia przedpoborowych w r. 1937/38.

Przesyłam w załączeniu opracowaną przez Ministerstwo W. R. i O. P. instrukcję w sprawie kształcenia przedpoborowych w r. szk. 1937/38 i proszę o zorganizowanie i prowadzenie akcji dokształcania młodzieży przedpoborowej w myśl wytycznych, zawartych w instrukcji.

W odniesieniu do Okręgu Szkolnego Lubelskiego instrukcja przewiduje skoncentrowanie planowej akcji na terenach wybranych tj. w powiatach: bialskim, włodawskim, chełmskim, hrubieszowskim, tomaszowskim, biłgorajskim, zamojskim i krasnystawskim.

Proszę o dołożenie wszelkich starań, by akcja dokształcania przedpoborowych w tych powiatach została przeprowadzona z całą dokładnością i w pełni potrzeb. Akcji na tych terenach przyjdzie Kuratorium z pomocą, przewidzianą w instrukcji.

W pozostałych powiatach Okręgu Szkolnego należy prowadzić pracę w myśl pktu 1, 4 i 5 instrukcji. Kuratorium przyjdzie z pomocą tym poczynaniom w tych powiatach w miarę możliwości rzeczowych i finansowych.

Dla akcji w całym Okręgu Szkolnym należy energicznie zabiegać o odpowiednie fundusze z budżetów samorządowych na pełne pokrycie wydatków rzeczowych kursów, szczególnie w tych powiatach, w których nie przewidziano odpowiednich kwot w preliminarzach. Pokrycie wydatków kursów dla przedpoborowych nie powinno spowodować zmniejszenia kredytów na inne prace w zakresie oświaty pozaszkolnej.

Kuratorium prześle Inspektoratom Szkolnym dzienniki lekcyjne, przewidziane przez instrukcję.

Do dnia 15 grudnia 1937 r. należy przesłać Kuratorium krótkie sprawozdanie z organizacji akcji, oraz dane liczbowe wg schematu:

Powiat	Ogólna liczba kursów dla przedpobor.	W tym stopnia		Słuchacze					Uwagi
		I	II	Ogółem	w tym z roczników 1916	1917	1918	Razem z tych roczników	

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) **S. Klebanowski.**

Odpis.

Załącznik do nr OP-23603/37.

Instrukcja w sprawie kształcenia przedpoborowych w r. szkolnym 1937/38.

Akcja kształcenia przedpoborowych w r. 1937/38 obejmuje zasadniczo roczniki 1917 i 1918 oraz tych poborowych z rocznika 1916, którzy zostali już zakwalifikowani przez Komisje poborowe a w szeregi armii jeszcze nie zostali wcieleni.

Zgodnie z koncepcją organizacyjną z ub. roku, potwierdzoną przez praktykę terenową, kształcenie przedpoborowych w r. 1937/38 powinno być przeprowadzone na podstawie rozwiniętych poniżej zasad.

I. Charakter akcji.

1) Całą akcję przeprowadza się w obecnych warunkach na poziomie kształcenia elementarnego. Kursy dla przedpoborowych jako specjalną odmianę kursów dla dorosłych — prowadzi się według dwuletniego planu nauczania i dwóch stopni programowych tj. dla całkowitych analfabetów — st. I oraz dla słabo umiejących już czytać i pisać — st. II. Nadal zalecony jest „program kursów początkowych", wydany przez I. O. D. w 1936 r.

2) Kursy zasadniczo grupują młodzież męską z dwu roczników, najbliższych poboru, oraz zakwalifikowanych a nie wcielonych jeszcze do wojska (odroczenie).

Dla skompletowania zespołu przedpoborowego można przyjmować na kursa, jak to było dotychczas, także innych słuchaczy oraz słuchaczki z tym zastrzeżeniem, że grupa przedpoborowych będzie dominująca, a kurs nie zatraci pod względem kierunku wychowawczego swego właściwego charakteru.

3) Kursy dla przedpoborowych mają na widoku przede wszystkim sprawę kształcenia. Ze względu jednakże na wyższy cel całej akcji tj.

moralne przysposobienie młodzieży do służby obrony narodowej obok nauczania należy — uwzględnić wychowanie obywatelskie w szerszym zakresie, niż przewiduje to zalecony program. Unikając zbędnych rozważań, należy jasno stawiać sprawę właściwego stosunku obywatela do państwa (postawa karna i twórcza).

4) Akcja kształcenia przedpoborowych koncentruje się nadal głównie we wschodnich okręgach szkolnych, oraz na wybranych terenach Okręgów: Lubelskiego i Krakowskiego.

W okręgach centralnych i zachodnich oraz w zachodnich powiatach województwa lubelskiego można zapoczątkować w roku 1937/38 organizację kursów dla przedpoborowych tytułem próby, by stwierdzić, o ile możliwym jest zebranie na kursach odrębnych zespołów z młodzieży przedpoborowej.

5) Elementarny poziom omawianej akcji, który obecnie jest pilną koniecznością, nie wyklucza wyższych form pracy nad przysposobieniem oświatowo-obywatelskim przedpoborowych. Taka praca, prowadzona głównie na terenie organizacyj młodzieżowych, z pożytkiem może być stosowana także w obrębie placówek oświaty pozaszkolnej, które pozostają pod opieką szkoły i nauczyciela, a z organizacjami społecznymi nie są ściśle związane.

Obecnie plan akcji, opracowany przez Ministerstwo, tych wyższych form nie obejmuje. Inicjatywa terenu w tym zakresie spotyka się z uznaniem i poparciem Ministerstwa.

II. Koordynacja czynników prowadzących i popierających akcję.

Centralne zarządzenia z ub. roku w wielkim stopniu ułatwiły współdziałanie władz państwowych — szkolnych oraz innych, nauczycielstwa, samorządu i organizacyj społecznych. W b. roku szkolnym należy utrwalić dotychczasowe osiągnięcia, a w szczególności:

1) Należy zmierzać do uzyskania względnej powszechności udziału nauczycielstwa w akcji z zachowaniem jednakże zasady zupełnej dobrowolności nawet w wypadku uzyskania funduszów na dodatkowe wynagrodzenia.

2) Należy wydobyć odpowiednie fundusze z budżetów samorządowych na wydatki rzeczowe kursów.

3) Należy w pełni wykorzystać okónik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 24 lutego 1937 r. Nr Wojsk. 8/10/1 w sprawie rejestracji wykształcenia przedpoborowych.

4) Organizacje społeczno-oświatowe, szczególnie grupujące młodzież przedpoborową powinny być wciągnięte do czynnego udziału w akcji.

Mogą one wywrzeć poważny wpływ na frekwencję słuchaczy na kursach, a w niektórych wypadkach przodownicze jednostki spośród ich członków mogą być wykorzystane jako siły pomocnicze w prowadzeniu nauki pod kierunkiem nauczyciela, co w szczególności w nauczaniu indywidualnym może mieć zastosowanie.

III. Technika organizacyjna.

Akcję kształcenia przedpoborowych musi znamionować planowość i ścisłość wykonania.

Jako najważniejsze warunki ścisłości i celowości wykonania należy przyjąć następujące:

1) Roczny plan działalności obwodowego instruktora o. p. musi obejmować sieć kursów z góry wyznaczoną na podstawie wykazów z rejestracji przedpoborowych. Wtedy dopiero stwierdzić trzeba, czy w wyznaczonym punkcie można zorganizować pracę i należy zapewnić sprzyjające realizacji warunki.

2) Koniecznym jest staranne instruowanie pracy na kursach.

Wobec przewidywanej znacznej liczby kursów dla przedpoborowych w obwodzie sam instruktor o. p. nie będzie mógł dotrzeć do wszystkich. Dlatego obwodowi inspektorowie szkolni jako odpowiedzialni za całość prac oświaty pozaszkolnej a także podinspektorowie przy okazji swych wizytacji szkolnych powinni odwiedzać kursy dla przedpoborowych.

3) Dla ścisłej ewidencji wyników pracy oraz usprawnienia strony organizacyjno-administracyjnej kursów koniecznym jest:

a) zaprowadzenie dzienników lekcyjnych, które powinny być prowadzone na wszystkich kursach; dostarczą je Kuratoria bezpłatnie, używając na to kwot z kredytów na o. p.;

b) dotrzymanie terminów sprawozdawczych: 1) do dnia 1 grudnia kierownicy kursów nadsyłają sprawozdania o rozpoczęciu pracy, 2) do dnia 30 kwietnia sprawozdania o zakończeniu pracy; sprawozdania te oraz dzienniki lekcyjne będą podstawą przy obliczaniu dodatkowych wynagrodzeń, inne terminy będą przyjęte dla nauczycieli w punktach bezszkolnych;

c) wydawanie zaświadczeń z ukończenia kursów zgodnie z wymogami wyłuszczonymi w piśmie Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1937 r. nr II OP-2363/37 tylko tym słuchaczom, którzy z pomyślnym wynikiem ukończyli II st. kursów;

d) nadesłanie przez Kuratoria Ministerstwu dokładnych zestawień wraz z omówieniem rocznej akcji łącznie z ogólnymi sprawozdaniami z całokształtu prac o. p. w terminie dla tych sprawozdań ustalonym, oraz tymczasowych zestawień dotyczących stanu akcji na podstawie sprawozdań o rozpoczęciu do dnia 31 grudnia ze względu na konieczność terminowego przydzielenia odpowiednich kredytów.

56

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

—

Warszawa.
Dnia 30 października 1937 r.
Nr II-W-9139/37.

Program harcerskich szkół instruktorskich w Buczu i w Górkach Wielkich w r. 1937/38.

Ministerstwo podaje do wiadomości zestawienie kursów, organizowanych przez Związek Harcerstwa Polskiego w br. szkolnym w harcerskich szkołach instruktorskich w Buczu i w Górkach Wielkich.

Ministerstwo upoważnia Panów Kuratorów do udzielania płatnych urlopów nauczycielom i nauczycielkom (w zasadzie nie wyżej 30 r. życia), pragnącym wziąć udział w kursach.

Kuratorium przeprowadzi ścisłą selekcję wśród kandydatów i uwzględni zgłoszenia tych nauczycieli(lek), którzy są zaznajomieni z pracami harcerskimi, względnie posiadają wymagane harcerskie stopnie instruktorskie, wykazują wyraźną postawę obywatelską w życiu społecznym, umiejętność współżycia z młodzieżą i zalety organizacyjne. Ministerstwo podkreśla nadto, że uważa za nieodzowny warunek udzielenia urlopu zorganizowanie w szkole, z której urlopuje się nauczyciela(lkę), zastępstwa urlopowanego.

Dyrektor Departamentu
(—) Dr M. Pollak

Załącznik do nr II. W-9139/37.

Zestawienie kursów organizowanych przez Związek Harcerstwa Polskiego w harcerskich szkołach instruktorskich w Buczu i w Górkach Wielkich w r. szk. 1937/38.

I. W szkole instruktorskiej Organizacji Harcerzy w Górkach Wielkich (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim) odbędą się:

A) Następujące kursy mające na celu podstawowe poznanie metod prowadzenia gromad zuchowych i drużyn harcerskich:

1) w terminie od 18.XI do 28.XI (w zasadzie dla Chor. Radomskiej i Kieleckiej w O. S. Krakowskim i Chor. Mazowieckiej i Łódzkiej w O. S. Warszawskim),

2) w terminie od 30.XI do 10.XII (w zasadzie dla Chor. Wileńskiej w O. S. Wileńskim),

3) w terminie od 12.XII do 22 XII (w zasadzie dla Chor. Krakowskiej w O. S. Krakowskim i Lwowskim i Chor. Poleskiej w O. S. Brzeskim),

4) w terminie od 28.I do 7.II (w zasadzie dla Chor. Śląskiej w Woj. Śląskim),

5) w terminie od 9.II do 19.II (w zasadzie dla Chor. Mazowieckiej i Łódzkiej w O. S. Warszawskim),

6) w terminie od 21.II do 3.III (w zasadzie dla Chor. Mazowieckiej i Łódzkiej w O. S. Warszawskim),

7) w terminie od 6.III do 16.III (w zasadzie dla Chor. Mazowieckiej w O. S. Warszawskim i Chor. Białostockiej w O. S. Brzeskim i Wileńskim),

8) w terminie od 18 III do 28.III (w zasadzie dla Chor. Wołyńskiej w O. S. Wołyńskim),

9) w terminie od 30.III do 9.IV (w zasadzie dla Chor. Warszawskiej i Łódzkiej w O. S. Warszawskim),

10) w terminie od 24.IV do 4.V (w zasadzie dla Chor. Pomorskiej w O. S. Pomorskim),

11) w terminie od 6.V do 16.V (w zasadzie dla Chor. Lubelskiej w O. S. Lubelskim),

12) w terminie od 18.V do 28.V (w zasadzie dla Chor. Lwowskiej w O. S. Lwowskim).

Kursy powyższe przeznaczone są wyłącznie dla mężczyzn. Celem osiągnięcia przez uczestników jak największych korzyści kursy dzielone będą na grupy (zastępy), obejmujące:

a) kandydatów zaawansowanych w pracy zuchowej i harcerskiej (pragnących uzyskać stopień podharcmistrza, wzgl. działacza harcerskiego),

b) kandydatów na opiekunów wzgl. kierowników gromad zuchowych i drużyn harcerskich,

c) kandydatów na wodzów gromad zuchowych, harcerzy, posiadających stopnie harcerskie i pragnących przejść przeszkolenie w zakresie próby na wodza zuchów.

Kursy oparte będą o kolonie dziatwy z III klasy szkoły powszechnej.

B) Kursy harcmistrzowskie, przeznaczone dla instruktorów harcerskich, posiadających stopień podharcmistrzowski:

1) w terminie od 7.XI do 17 XI.
2) „ „ od 12.IV do 21.IV.
3) „ „ od 12.VI do 22.VI.

C) Kursy i konferencje o charakterze specjalnym:

1) w terminie od 28.XII do 30.XII związkowa konferencja harcmistrzowska,

2) w terminie od 28.XII do 30 XII związkowa konferencja zuchowa,

3) w terminie od 2.I do 11.I kurs dla referentów zuchowych w Komendach Hufców (namiestników zuchowych),

4) w terminie od 16 I do 26 I kurs dla kobiet pracujących w gromadach zuchów-chłopców,

5) w terminie od 9.II do 19.II kurs dla kierowników drużyn i zastępów starszych chłopców,

6) w terminie od 1.VI do 11.VI kurs dla kierowników letnich kolonii zuchowych.

Wskazówki ogólne:

Opłata za kurs dziesięciodniowy wynosi dla zarobkujących 20 zł, dla niezarobkujących 15 zł, za kurs czternastodniowy dla zarobkujących 25 zł, dla niezarobkujących 20 zł.

W karcie przyjęcia kandydaci znajdą wskazówki w sprawie wyekwipowania, oraz uzyskania zniżki 75% na przejazd koleją.

Nauczyciel, pragnący wziąć udział w którymkolwiek z kursów, równocześnie ze zgłoszeniem do danej Komendy Chorągwi Harcerzy, wzgl. do Komendanta Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich, p. Skoczów, przynajmniej na miesiąc przed terminem kursu powinien wnieść do przełożonej władzy szkolnej podanie o udzielenie urlopu.

II. W szkole Instruktorskiej Organizacji Harcerek w Buczu (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim) odbędą się następujące kursy:

A) Kursy dla podharcmistrzyń i kandydatek na podharcmistrzynie, posiadających próbę drużynowej:

1) w terminie od 11. X do 18. XI,
2) „ od 14. XII do 21. XII,
3) „ od 29. I do 5. II,
4) „ od 11. III do 18. III,
5) „ od 7. IV do 14.IV.

B) Kursy metodyczne dla kandydatek na drużynowe, zwłaszcza dla prowadzących drużyny wzgl. zastępy próbne:

1) w terminie od 18. X do 10. XI,
2) „ od 20. XI do 13. XII,
3) „ od 28. XII do 10. I (przeznaczony wyłącznie dla drużynowych drużyn wiejskich),
4) w terminie od 17. I do 9. II,
5) „ od 1. III do 21. III (dla drużynowych starszych dziewcząt),
6) w terminie od 23. III do 14. IV,
7) „ od 21. IV do 14. V.

Kursy powyższe oparte będą o kolonie dziatwy z szkoły powszechnej, wzgl. o kolonie dziewcząt starszych.

C) Kursy o charakterze specjalnym:

1) w terminie od 11. XI do 21. XI kurs dla instruktorek administracji w harcerstwie,
2) w terminie od 12. XII do 22. XII kurs dla instruktorek gospodarstwa domowego,
3) w terminie od 12. XII do 22. XII kurs metodyczny dla instruktorek wychowania fizycznego,
4) w terminie od 28. XII do 10. I kurs pracy zarobkowej drużyn,
5) w terminie od 1. I do 10. I kurs dla kierowniczek placówek gospodarczych w harcerstwie,
6) w terminie od 15. II do 28. II kurs dla instruktorek administracji w harcerstwie,
7) w terminie od 24. III do 5. IV kurs metodyczny dla instruktorek wychowania fizycznego,
8) w terminie od 23. IV do 4. V kurs dla instruktorek specjalności przyrodniczej,
9) w terminie od 7. V do 20. V kurs dla instruktorek terenoznawstwa,
10) w terminie od 21. V do 14. VI kurs kierowniczek kolonii letnich.

Wskazówki ogólne:

Opłata za pobyt na kursie wynosi 2 zł dziennie. Niezarobkujące otrzymują zniżkę.

Zgłoszenia kierować należy do właściwej Komendy Chorągwi Harcerek, wzgl. do Komendantki Szkoły Instruktorskiej w Buczu, poczta Skoczów. Równocześnie ze zgłoszeniem a przynajmniej na miesiąc przed terminem kursu należy wnieść podanie o udzielenie urlopu do przełożonej władzy szkolnej.

Szczegółowe wskazówki co do wyekwipowania, oraz sposobu uzyskania 75% zniżki na przejazd koleją otrzymają kandydatki w karcie przyjęcia.

KOMUNIKATY.

57.

Orzeczenia Kuratora Okręgu Szkolnego Lubelskiego, dotyczące szkół prywatnych.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 26 października 1937 r. nr III-8053/37 stwierdził, że p. Michalina Sobolewska spełniła warunki ustawowe i że służy jej prawo otwarcia i prowadzenia w Lublinie Prywatnego Żeńskiego Liceum Handlowego.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 12 października 1937 r. nr III-22610/37 stwierdził, że Urząd Starszych Zgromadzenia Kupców w Lublinie spełnił warunki ustawowe i że służy mu prawo otwarcia i prowadzenia w Lublinie Prywatnego Męskiego Gimnazjum Kupieckiego im. A. i J. Vetterów Zgromadzenia Kupców m. Lublina.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dn. 13 października 1937 r. nr III-21202/37 stwierdził, że Zarząd Towarzystwa Szkoły Rzemieślniczej im. St. Syroczyńskiego w Lublinie spełnił warunki ustawowe i że służy mu prawo otwarcia i prowadzenia w Lublinie Prywatnego Gimnazjum Elektrycznego im. St. Syroczyńskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego orzeczeniem z dnia 29 października 1937 r. nr I-24504/37 stwierdził, że Zarząd Chełmskiego Chrześcijańskiego T-wa Dobroczynności w Chełmie spełnił warunki ustawowe i służy mu prawo otwarcia przedszkola w Chełmie przy ul. Lwowskiej Nr 15.

58.

Czasopismo „Rodzina i Dziecko".

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przypomina komunikat umieszczony w Nr 3 Dziennika Urzędowego z r. 1937 poz. 72 w sprawie czasopisma „Rodzina i dziecko" i zwraca uwagę Dyrekcyj szkół oraz Inspektoratów Szkolnych na wartości wychowawcze wspomnianego miesięcznika. Zwłaszcza Koła Rodzicielskie powinny się żywo zainteresować tym pismem, które dostarcza ciekawych artykułów, mogących być przedmiotem rozważań nietylko jednostek lecz także zespołów rodzicielskich (patronatów oraz zebrań ogólnych).

Część nieurzędowa.

Z doświadczeń dydaktycznych i wychowawczych.

P. KRECHOWICZ

SPRAWA MOTORYZACJI W GIMNAZJUM.

Twierdzą dziś wszyscy, że nowoczesne państwo nie może istnieć bez motoryzacji. W Polsce mamy podobno tylko 35 000 samochodów i 9000 motocykli. Niemcy natomiast mają tyle, że mogą przewieźć na swych samochodach i motocyklach około 5 milionów ludzi, Polska zaledwie 120 tysięcy. W Niemczech przybywa rocznie około 150 tysięcy pojazdów mechanicznych, to samo podobno dzieje się w Sowietach. Ileż w takim razie Polska pomiędzy takimi państwami ma w tej dziedzinie do zrobienia? Sprawa motoryzacji w Polsce powinna leżeć na sercu całemu narodowi, musi być za wszelką cenę stworzona atmosfera sprzyjająca szybkiej motoryzacji naszego kraju. Naród polski jest zdolny, potrafi wiele zdziałać, zależeć będzie wszystko od naszego napięcia duchowego, od naszej wytrwałości. Traktując to zagadnienie przede wszystkim z punktu obrony państwa, było by rzeczą konieczną wprowadzenie obowiązkowego przysposobienia motoryzacyjnego w szkołach średnich. Wprowadzone ono być powinno przede wszystkim w liceum, jednak już od klas najniższych można młodzież wyrabiać w kierunku rzemieślniczym i technicznym. Teoretyczne zapoznanie się z silnikiem mogłoby objąć już nawet klasę czwartą, praktyczne zaś objęłoby klasy licealne. Z łatwością każda szkoła może nabyć stary motor motocykla, samochodu i niech uczniowie rozbierają poszczególne części, składają, reperują itp. To wszystko odbywałoby się na lekcjach zajęć praktycznych, jazda zaś praktyczna, umiejętność prowadzenia pojazdu, jak już wspomniano, w klasach licealnych. Tak więc uczniowie, kończąc szkołę ogólnokształcącą, wszyscy przeszliby przysposobienie motoryzacyjne. Tak na przyszłość, o ile zaś w tym roku szkoły przystępują do motoryzacji, należy raczej tworzyć kursy przynajmniej 3-miesięczne, na których młodzież dokładnie zapoznałaby się z motorami teoretycznie i praktycznie, z przepisami o ruchu drogowym itp.

Młodzieży nie trzeba zbytnio zapalać do motoryzacji, chętnie garnie się ona do wszelkiej techniki, o ile zaś chodzi o pojazdy mechaniczne wystarczy przystanąć gdziekolwiek z wozem, nawet na wsi, a już chłopcy zwartą gromadą otoczą samochód, wiedzą jakiej marki itp., trudno ich utrzymać, nie inaczej sprawa przedstawia się wśród młodzieży gimnazjalnej.

Mógłby jednak ktoś powiedzieć, że przecież mamy szkoły zawodowe, techniczne, do nich to powinno należeć, cóż tu mają do powiedzenia szkoły ogólnokształcące. Owszem, w niektórych państwach — o ile wiemy — w kierunku technicznymwychowują młodzież szkoły zawodowe, u nas przecież tyle ich nie ma i dlatego obowiązek ten muszą wziąć na siebie i wszystkie szkoły ogólnokształcące i ze względu na obronę państwa pozytywnie do tego zagadnienia ustosunkować się

Silna Polska musi mieć silną i zmotoryzowaną armię, dobra zaś armia dobrze przeszkoloną młodzież. W związku z obroną państwa należy i o tym pamiętać, że na wypadek wojny ludzie mający jakiekolwiek techniczne wykształcenie są po większej części zatrudnieni w fabrykach, wyrabiających sprzęt wojenny. Dziś niemal każdy żołnierz będzie miał do czynienia z jakąś maszyną, która będzie wymagała usprawnionej ręki, stąd płynie konieczność technicznego szkolenia młodzieży, by przygotować naszej armii odpowiednich żołnierzy. Wszystkie państwa dążą dziś do wychowania dobrego żołnierza, robią to Włosi, Niemcy, Z. S. R. R. Każde państwo szkoli sobie tę stronę żołnierza, która jest najsłabsza, względnie zaniedbana. Nam brak maszyn i technicznego przeszkolenia młodzieży.

Instruktorów powinna mieć szkoła z własnego grona, kursy motoryzacyjne powinni przejść uprzednio przede wszystkim nauczyciele zajęć praktycznych i ćwiczeń cielesnych, dla dobra motoryzacji na terenie szkół byłoby rzeczą pożądaną, by jak największa ilość wychowawców zdobyła przeszkolenie motoryzacyjne.

Zapewne przeszkody w związku z motoryzacją będą duże, jednak przy wysiłku i dobrej woli Rad Pedagogicznych i Kół Rodzicielskich można je pokonać. Przecież, o ile się słyszy, niektóre szkoły zagadnienie motoryzacji na terenach swoich już przynajmniej częściowo rozwiązały. Sprawa ta jednak powinna być planowo w każdej szkole zorganizowana. Należy zainteresować tym zagadnieniem przede wszystkim Koła Rodzicielskie, by pewne sumy co rocznie wstawiały w swoich budżetach na motoryzację w szkole,

Remonty pojazdów, które będą musiały być częste, smary i benzynę powinny opłacać Koła Rodzicielskie, obsługę zaś pojazdów będą musieli kolejno pełnić wszyscy uczniowie. Jest sporo uczniów biednych, którzy nie potrafiliby pokryć kosztów nauki jazdy, więc łatwo mogłoby się skończyć na tym, że korzystaliby z tego tylko uczniowie zamożniejszych rodziców, dlatego też te koszty powinny pokrywać Koła rodzicielskie.

W uzyskaniu pojazdów, o ile sobie szkoła sama nie da rady, powinny przyjść z pomocą Władze Szkolne, pomóc w uzyskaniu pojazdu w Ministerstwie Komunikacji. Trzeba będzie pokonać jeszcze sporo innych trudności, jak uprzedzenie rodziców, przynajmniej niektórych, ciągłe ich obawy o niebezpieczeństwo itd. Powinni rodzice jednak wiedzieć o tym, że równie niebezpieczna może być każda gra sportowa, jazda na rowerze, a nawet ileż jest różnych wypadków choćby przy kopaniu piłki. Istnieje jeszcze kłopot z opłatami egzaminacyjnymi, które na ogół są duże, a od których młodzież musiałaby być w zupełności zwolniona. Pożądaną również rzeczą jest, by Komisje Egzaminacyjne przeprowadzały egzaminy w tych miejscowościach, w których szkoły zgłoszą młodzież do egzaminów. Jazda na motocyklu, czy aucie wyrabia w młodzieży szybką orientację, wymaga niejednokrotnie natychmiastowej decyzji, uczy ostrożności, sprawności, panowania nad nerwami, daje wreszcie sporo zadowolenia i radości. Młodzież, poznawszy maszyny ukocha je, przywiąże się do nich, zrozumie, że maszyna, by sprawnie działała, wymaga wielkiej i czułej opieki, że należy się z nią obchodzic umiejętnie i delikatnie.

Na koniec pamiętajmy i o tym, co jest może najważniejsze, że dając młodzieży przeszkolenie motoryzacyjne powiększamy siłę obronną naszego Państwa i wzbudzimy olbrzymie zainteresowanie się młodego pokolenia motoryzacją kraju. Zagadnienie to, jak widzimy, jest ogromnie palące i każda szkoła powinna się starać na swym terenie znaleźć właściwe rozwiązanie.

JAN KOT

MOTORYZACJA W GIMNAZJACH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH O. S. LUBELSKIEGO.

Rzucone hasło przez dyr. Instytutu Robót Ręcznych ś. p. Wł. Przanowskiego „Motoryzować społeczeństwo przez młodzież szkolną", znalazło głęboki oddźwięk w gimnazjach ogólnokształcących naszego Okręgu. Dowodzi to jak dużo zrozumienia i dobrej woli posiadają Dyrekcje, Grona Naucz., Koła Rodzicielskie i inne czynniki zainteresowane szkołą, które mają za zadanie przygotować Państwu dobrego obywatela do spełniania swych obowiązków w czasie pokoju i na wypadek wojny.

Dla podkreślenia aktywnego ustosunkowania się szkół do omawianego zagadnienia — podaje się poniżej konkretne dane, które pozwolą jednocześnie zilustrować dotychczasowy nasz dorobek w tej dziedzinie:

W roku szkolnym 1936/37 kursy obsługi motoru i nauki jazdy były prowadzone w następujących zakładach:

1) Lublin — Gimn. im. Zamojskiego	uczestników	44
2) Biała Podlaska — Gimn. im. Kraszewskiego	„	56
3) Siedlce — Gimn. im. Prusa . .	„	23
4) Siedlce — Gimn. im. Żółkiewskiego	„	30
	Razem	153

Ognisko Metodyczne Zaj. Prakt. — kurs instruktorski dla nauczycieli gimnazjalnych z Lublina . . . . uczest. 33

W bieżącym roku szkolnym prowadzą przysposobienie motoryzacyjne następujące szkoły:

1) Lublin	— Gimn.	Zamojskiego	uczestn.	57
2) „	„	Staszica	„	44
3) „	„	Batorego	„	48
4) „	„	SS. Urszulanek	„	23
5) Biała Podlaska	„	Kraszewskiego	„	37
6) „	„	Em. Plater	„	18
7) Zamość	„	Zamojskich	„	40
8) Krasnystaw	„	Wł. Jagiełły	„	20
9) Chełm Lub.	„	Czarnieckiego	„	35
10) Siedlce	„	Prusa	„	30
11) „	„	Żółkiewskiego	„	31
12) Puławy	„	Czartoryskich	„	31
13) Łuków	„	Kościuszki	„	25
			Razem uczestn.	439

Stan pojazdów mechanicznych w gimnazjach ogólnokształcących w Okręgu.

Ognisko Metod. Zaj. Prakt. przy poparciu Kuratorium zwróciło się do Ministerstwa Komunikacji w celu przydzielenia wycofanych z ruchu pojazdów mechanicznych do szkolenia uczniów. Zabiegi Ogniska dały pozytywne wyniki. W grudniu 1936 r. następnie w maju oraz październiku 1937 r. Ministerstwo Komunikacji przydzieliło:

1 motocykl marki „Harley" gimn. Zamojskiego— Lublin;

1 motocykl marki „Harley" gimn. Kościuszki — Łuków;

1 samochód marki „Ford" gimn. Zamojskiego— Lublin;

1 samochód marki „Ford" gimn. Staszica — Lublin;

1 samochód marki „Ford" gimn. Żółkiewskiego — Siedlce;

1 samochód marki „Citroen" gimn. Czartoryskich — Puławy;

1 samochód marki „Citroen" gimn. Czarnieckiego — Chełm;

1 samochód marki „Chevrolet" gimn. Zamojskiego — Lublin;

1 samochód marki „Chevrolet" gimn. Zamojskich — Zamość;

1 samochód marki „Chevrolet" gimn. Prusa — Siedlce;

1 samochód marki „Auburn" gimn. Kościuszki— Łuków;

1 samochód marki „La Salle" Ognisko met. Zaj. Prakt. — Lublin.

Wiadomo, że pojazdy te wymagają remontu i bardzo często uzupełnienia niektórych części, jednak przydział ich posunął sprawę znacznie naprzód.

Poniżej wymienione gimnazja nabyły pojazdy we własnym zakresie przy usilnym poparciu Kół Rodzicielskich, względnie Sejmików Powiatowych itp.

1 samochód marki „Ford" gimn. SS. Urszulanek — Lublin:

1 motocykl marki „Sokół 600" gimn. Staszica — Lublin;

1 motocykl marki „Sokół 600" gimn. Batorego — Lublin;

2 samochody marki „Chevrolet" gimn. Batorego — Lublin;

1 motocykl marki „Harley" gimn. Czartoryskich — Puławy (dar Sejmiku Powiatowego);

1 motocykl — gimn. Koedukacyjne — Kraśnik;

1 motocykl marki Excelsior gimn. Czarneckiego — Chełm;

1 samochód marki Mathis gimn. Czarneckiego — Chełm;

1 samochód marki „Ford" gimn. Kraszewskiego — Biała Podl.

1 samochód marki „Chevrolet" gimn. Kraszewskiego — Biała Podl;

1 samochód marki Essex gimn. Kraszewskiego — Biała Podl.

1 samochód marki „Ford" gimn. Zamojskiego— Lublin.

1 samochód — gimn. Koedukacyjne — Kraśnik.

Należy nadmienić, że poszczególne gimnazja zgromadziły pomoce naukowe z tego działu, jak tablice motocyklowe, samochodowe, stare samochody do rozbierania, przekroje poszczególnych zespołów itp. Gimnazjum Vetterów w Lublinie w b. r. przeznaczyło ponad 2 tysiące zł na zakup sprzętu motoryzacyjnego.

Jak widać z powyższego dorobek nasz w dziedzinie motoryzacyjnego przysposobienia młodzieży szkolnej, zgromadzony w ciągu jednego roku — przedstawia się dość poważnie — 26 maszyn (motocykli i samochodów).

Byłoby rzerzą pożądaną, gdyby każde gimnazjum posiadało nowy motocykl czy samochód. W tym celu czyni się już pewne starania w Min. Skarbu, celem zwolnienia od cła samochodów importowanych. Gdyby zabiegi w tym kierunku czynione dały pomyślne wyniki — wówczas gimn. prowadzące motoryzację mogłoby nabyć 4-osobowy samochód w cenie od 2800 — 3000 zł., a wówczas stare samochody mogłyby być użyte jako pomoc naukowa do nauki poglądowej i do ćwiczeń praktycznych.

Należy wspomnieć, że Kuratorium wystąpiło z prośbą do władz wojskowych o przydzielenie części motocyklowych, samochodowych, tablic poglądowych i narzędzi, które w razie przychylnego załatwienia prośby — będą rozdzielone zainteresowanym szkołom.

Ażeby móc udostępnić ukończenie kursu motorowego jak największej ilości młodzieży szkolnej — Kuratorium zwróciło się w ub. r. szk. do władz wojskowych o przydzielenie szkołom materiałów pędnych i smarów po cenie wojskowej.

Dowództwo Broni Pancernych przy Ministerstwie Spraw Wojskowych pismem z dnia 29.V. b. r., Nr 2040-30/P. M. 9252-37 zezwoliło intendenturom na odstępowanie materiałów pędnych i smarów liceom prowadzącym motorowe szkolenie uczniów w wieku przedpoborowym z tym, że program szkolenia motoryzacyjnego będzie zatwierdzony przez Dowódcę Broni Pancernych.

Program taki został już opracowany i oddany wspomnianym władzom wojskowym do zatwierdzenia.

Gimnazja prowadzące szkolenie motorowe młodzieży — zostały zwolnione od opłat na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego. W tym celu gimnazja mogą wnosić podania do Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, powołując się na reskrypt Ministerstwa Komunikacji z dnia 23.VIII 1937 r., Nr O. P. VII-32-P-33/37 r. zaznaczając, że pojazd mechaniczny służy do bezpłatnego szkolenia młodzieży klas starszych (za zwrotem kosztów paliwa). Do podania należy dołączyć zaświadczenie Starostwa powiatowego, które stwierdzi, że wóz marki . . . . Nr silnika . . . . . . jest własnością gimnazjum im. . . . . w . . . . . . i służy do bezpłatnego szkolenia młodzieży szkolnej w obsłudze motoru i nauce jazdy.

Jak widać z powyższego władze wojskowe i administracyjne idą nam jak najdalej na rękę.

W przeciągu jednego roku szkolnego — gdyśmy nie mieli jeszcze wyraźnego planu pracy, gdy poszczególne gimnazja szukały różnych środków i metod, by rzucone hasło w czyn wprowadzić, mimo różnych trudności natury materialnej — przygotowaliśmy 153 uczniów — przyszłych obywateli kraju, zapalonych pionierów ruchu motoryzacyjnego. Uczniowie ci mogą poddać się egzaminowi, na którym byłby przedstawiciel wojskowości i mogą otrzymać wojskowe prawo jazdy.

Nie jest to słomiany ogień, lecz praca planowa, poważnie traktowana.

Należy żywić nadzieję, że przyszły rok kalendarzowy da nam jeszcze więcej uczniów — kierowców pojazdów mechanicznych, co przynajmniej w niewielkim zakresie przyczyni się jednak do wspólnego wysiłku zmotoryzowania kraju.

T. MONIEWSKI

SZKOŁA A MOTORYZACJA.

Cztery lata temu, zainteresowawszy się problemem motoryzacji, pobudzony do tego różnymi przyczynami, zwróciłem się po szereg informacji do jednej z firm handlowych w Warszawie. Reprezentant jej, dowiedziawszy się, że jestem pracownikiem szkolnym, przypatrywał mi się długo bardzo podejrzliwie, a po dłuższej rozmowie zdecydował się na krótkie oświadczenie, że w jego dość długiej praktyce handlowej w branży pojazdów mechanicznych nie zdarzyło mu się być świadkiem faktu zainteresowania się przez „belfra" „taką" sprawą.

Z niemniejszą podejrzliwością spotkałem się trzy lata temu, gdy zgłosiłem się do popularnego w Lublinie właściciela i kierownika szkoły kierowców pojazdów mechanicznych p. Zembellego, zgłaszając mu swą kandydaturę do jego szkoły i prosząc, by mnie nauczył sztuki, którą, jako doświadczony kierowca pojazdów mechanicznych, posiada.

Głucho było wówczas jeszcze o sprawie motoryzacji w szkole. Poprostu — problem motoryzacji istniał jeszcze poza szkołą, a może... nawet i poza szkołą nawet jeszcze nie istniał naprawdę.

Obecnie sytuacja pod tym waględem zmieniła się zasadniczo.

Potrzeby państwowe, mające swoje uzasadnienie w sprawach, związanych z podnoszeniem obronności Polski, spowodowały ze strony kompetentnych czynników szereg posunięć, które sprawiły, że problem motoryzacji stał się w Polsce problemem głośnym i że siłą swych wartości „przedarł się" on nawet poprzez mury szkół i stał się tu realnym i poważnym już dzisiaj zagadnieniem.

Najistotniejszy przejaw tego stanu rzeczy stanowi przede wszystkim liczebny stan szkolnego taboru pojazdów mechanicznych na naszym terenie. Wystarczy wskazać, że w samym tylko Lublinie znajduje się obecnie kilkanaście samochodów i motocykli, zakupionych przez poszczególne szkoły dla celów szkolenia młodzieży w kierowaniu pojazdami mechanicznymi i zaznajamiania z ich obsługą. Tak więc: samochód i motocykl posiada Państwowe Gimnazjum im. Staszica, trzy samochody posiada Państwowe Gimnazjum im. Zamoyskiego, samochód i motocykl — gimnazjum Batorego. Poza tym samochody i motocykle zdobyły dla wymienionych wyżej celów gimnazja męskie poza Lublinem w Białej Podlaskiej, Łukowie, Siedlcach, Chełmie i Zamościu. Nawet w niektórych szkołach średnich żeńskich sprawa motoryzacji została podchwycona, jako problem do rozwiązania, jak np. w gimnazjum S. S. Urszulanek w Lublinie. Poza tym należy nadmienić, charakteryzując obecny stan prac nad rozwiązaniem problemu motoryzacji w szkołach, o fakcie zorganizowania pierwszego kursu kierowców pojazdów mechanicznych dla nauczycieli przez Kierownictwo Ogniska Metodycznego Zajęć Praktycznych przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego i zdobycia przez kilkunastu uczestników tego kursu dyplomów kierowców - zawodowych lub gentlemańskich — oraz zorganizowania już w ubiegłym roku szkolnym, a oczywiście także i w obecnym odpowiednich kursów dla młodzieży, — wreszcie zaopatrzenie się przez szereg szkół w niezbędne pomoce naukowe, jak: części silników spalinowych i różne tablice, ilustrujące budowy i działalność poszczególnych części pojazdów mechanicznych. Biorąc pod uwagę dotychczasowe rezultaty akcji w zakresie motoryzacji na naszym terenie w szkołach średnich oraz nastroje znanych mi gron nauczycielskich i rzesz młodzieży szkolnej, wiążące się ze sprawą motoryzacji, można śmiało powiedzieć, że problem ten znajduje się obecnie w okresie dynamicznym.

Co należałoby uczynić, ażeby przez wiele lat w dalszym ciągu problem motoryzacji w szkole mógł się, jak dotąd, kształtować i rozwijać po linii, biegnącej ku górze?

Sądzę, że zależeć to będzie przede wszystkim od należytego rozwiązania na terenie szkolnym sprawy:

1) nadania właściwego charakteru kursom kierowców pojazdów mechanicznych,
2) możliwości zorganizowania w szkole stałych treningów dla młodzieży, która zdobyła prawo kierowców, lecz nie może zdobyć się ze względów finansowych na nabycie własnych pojazdów,
3) należytego zorganizowania w szkołach kierowców pojazdów mechanicznych,
4) umożliwienia i ułatwienie młodzieży nabywania tanich pojazdów mechanicznych, a w szczególności motocykli,
5) powiększenia liczebnego wśród grona pracowników szkolnych kadr instruktorów motoryzacyjnych i zasobów pomocy naukowych, niezbędnych przy zapoznawaniu młodzieży z działalnością poszczególnych części pojazdów mechanicznych.

Jeżeli chodzi o sprawy nadania właściwego charakteru kursom kierowców pojazdów mechanicznych, należy pamiętać o tym, ażeby nie ograniczać roli w zakresie praktycznie pomyślanej motoryzacji tylko do nauki kierowania pojazdami. Należy bowiem pamiętać o tym, że kierowca, który nie zna budowy pojazdów, nie orientuje się dostatecznie w zasadach ich funkcjonowania, nie umie sobie dać rady z naprawą drobnych defektów, jakie zdarzają się najlepszym maszynom — łatwo się do nich zrazi i przestanie być szybko entuzjastą sportu motorowego. Innymi słowy, jak z tego wynika, programy kursów kierowców pojazdów mechanicznych powinny w dostatecznym stopniu poza nauką jazdy uwzględniać poza tym część teoretyczną oraz zajęcia praktyczne przy silnikach spalinowych —

i to oczywiście przed przystąpieniem do nauki jazdy. Wydaje się to samo przez się zrozumiałe, ale sądziłem, że należało o tym napisać dlatego, że jednak, jak mi wiadomo, sprawa powyższa tu i ówdzie właśnie na naszym terenie została inaczej pomyślana. Z tego też względu oraz biorąc pod uwagę fakt przystępowania do pracy w zakresie motoryzacji w szkołach — jak dotychczas według bardzo różnorodnie ujętych w praktyce na różnych terenach i w różnych środowiskach pomysłów programowych — sądzę, że byłoby rzeczą wskazaną ustandaryzowanie programów kursu dla pojazdów mechanicznych i z tego też względu — jako projekt do ewentualnego wzięcia pod uwagę — gdy chodzi o ową programową standaryzację pozwalam sobie kierownikom kursów pojazdów mechanicznych przedstawić poniższy

Program kursu dla młodzieży (poza nauką prowadzenia pojazdów mechanicznych)

cz. I.
Wykłady i repetycje.

A. 1. Historja rozwoju samochodów i motocykli . . . . 2 godz.
2. Nabycie motocykla i samochodu — warunki, rady . . . . . 1 godz.
B. 1. Silnik spalinowy — ogólne wiadomości, tłok, korbowód, wał korbowy, koło rozpędowe, pierścienie, panewki . . . . . . 3 godz.
2. Silnik czterotaktowy i dwutaktowy — mechanizm rozrządczy silników jedno i kilkucylindrowych . . . . 3 godz.
3. Tłumik . . . . 1 godz.
4. Chłodzenie silnika — systemy chłodzenia . . . . 1 godz.
5. Systemy oliwienia silników spalinowych . . . . 1,5 godz.
C. 1. Karburatory—budowa, działanie 2,5 godz.
2. Systemy dopływu paliwa do karburatora . . . . 1 godz.
D. 1. Świeca — budowa, działanie . . 1 godz.
2. Magneto—budowa, działanie . 2 godz.
3. Akumulator—budowa, działanie 1,5 godz.
4. Rozrusznik, starter . . . . . 1 godz.
5. Przewodniki, oświetlenie, sygnały 1 godz.
E. 1. Sprzęgło . . . . 2 godz.
2. Skrzynka przekładniowa . . . 3 godz.
3. Dyferencjał . . . . 1 godz.
4. Napęd łańcuchowy i kardanowy 1 godz.
5. Hamulce, resory, kierownica i przednia oś, rama . . . . . 2 godz.
F. 1. Narzędzia i części zapasowe . 1,5 godz.
G. 1. Najważniejsze defekty silników spalinowych. . . . . 3,5 godz.
H. 1. Przepisy o ruchu kołowym . . 2 godz.
I. 1. Praktyczne rady o utrzymaniu pojazdu mechanicznego . . . 1,5 godz.

Razem 40 godz.

cz. II.
Zajęcia praktyczne.

A. 1. Wyszukiwanie niepracującego cylindra . . . . 2 godz.
2. Obserwacja tłumika przy działającym silniku. Przeczyszczanie tłumika . . . . 0,5 godz.
3. Sprawdzanie gry między zaworami a popychaczami . . . . 1 godz.
4. Ustawianie rozrządu . . . . 3 godz.
5. Szlifowanie zaworów . . . . 3 godz.
6. Zapoznanie się z chłodnicą szkolnych pojazdów mechanicznych 0,5 godz.
B. 1. Rozbieranie i składanie wybranego typu karburatora . . . . 2 godz.
2. Przedmuchiwanie rozpylacza w karburatorze . . . . 0,5 godz.
3. Badanie stanu rozczynu w akumulatorze . . . . 0,5 godz.
4. Wykręcanie świecy z silnika, rozbieranie jej, czyszczenie, sprawdzanie . . . . 2 godz.
5. Przyśpieszenie i opóźnienie zapłonu . . . . 1 godz.
6. Zakładanie sprężyny starteru. Praktyczne zapoznanie z korbą rozruchową . . . . 1 godz.
7. Sprawdzanie funkcjonowania mechanizmu oliwienia. Wlewanie i wylewanie oliwy . . . . . . 0,5 godz.
8. Badanie i ustawianie magneta i dynama . . . . 3 godz.
C. 1. Zdejmowanie koła, zakładanie opony, zalepianie dętki . . . 2 godz.
2. Regulacja hamulców. Smarowanie resorów . . . . 0,5 godz.
3. Naprawa dźwiękowych przyrządów sygnałowych . . . . . 1,5 godz.

Razem 25 godz.

Drugie zasadnicze zagadnienie organizacyjne problemu motoryzacji w szkole stanowi sprawa należytego zorganizowania treningów dla kierowców pojazdów mechanicznych z gron młodzieży.

Sprawa ta jest sprawą natury zasadniczej, ponieważ z całą pewnością można powiedzieć, że większość szkolnych kierowców nie będzie mogła sobie jeszcze długo pozwolić nawet po zdobyciu prawa jazdy na nabycie własnego pojazdu mechanicznego, a bez zorganizowania dla nich stałych treningów wysiłek szkoły w tym zakresie mógłby pójść na marne.

Co zatym należałoby uczynić, aby się przed tym zabezpieczyć?

Sądzę, że przede wszystkim należałoby:

1) udostępnić dla młodzieży, która zdobyła dyplomy kierowców, szkolne pojazdy mechaniczne dla celów treningowych,
2) ustalić ceny na materiały pędne (benzynę i oliwę) przy korzystaniu ze szkolnych pojazdów mechanicznych i należycie zorganizować kontrolę ruchu szkolnych motocykli i samochodów,

3) zrzeszyć kierowców na terenie szkolnym— aby roztoczyć opiekę nad ich treningami i pobudzić ich do racjonalnie pomyślanych wysiłków sportowych w tej dziedzinie.

Na naszym terenie próbę organizacyjnego rozwiązania tych wszystkich spraw stanowi fakt powołania do życia t. zw. Szkolnego Klubu Kierowców Pojazdów Mechanicznych przy Państwowym Liceum im. Staszica w Lublinie p. n. „Gryf".

Przypuszczając że, organizacja ta — jej struktura i charakter może wywołać pewne zainteresowanie, pozwalam sobie podać do wiadomości regulamin klubu.

Regulamin
Szkolnego Klubu Kierowców pn. Gryf.

1) Organizacja nosi nazwę Szkolny Klub Kierowców Pojazdów Mechanicznych „Gryf".

2) Do klubu mogą należeć członkowie i kandydaci.

3) Kandydatami „Klubu" mogą być profesorowie, rodzice młodzieży oraz uczniowie, uczęszczający do Liceum im. Staszica, którzy ukończyli 16 lat życia, o ile podpiszą odpowiednią deklarację i zostaną przyjęci przez Zarząd Klubu.

4) Członkami Klubu zostają kandydaci po spełnieniu warunków, przewidzianych regulaminem.

5. Ubiegający się o przyjęcie do klubu winni przedłożyć zarządowi klubu deklaracyj treści następującej: Do Zarządu klubu K. P. M. przy Państwowym Liceum im. Staszica w Lublinie. Proszę o zapisanie mię na liście kandydatów klubu. Równocześnie zobowiązuję się uiścić ratami miesięcznymi należność za kurs kierowców pojazdów mechanicznych i uczęszczać na wymieniony kurs. Podpis, data i zezwolenie rodziców (w odniesieniu do młodzieży).

6. Kandydat klubu obowiązany jest ukończyć kurs kierowców pojazdów mechanicznych, organizowany rokrocznie przez zarząd klubu, a po jego ukończeniu złożyć egzamin kierowcy przy Automobil-klubie w Lublinie.

7. Członkiem klubu może zostać kandydat po uzyskaniu „niebieskiego" lub „czerwonego" dyplomu kierowcy, dającego mu prawo kierowania wszystkimi, bądź określonymi pojazdami mechanicznymi na drogach publicznych po zgłoszeniu pisemnej prośby w tej sprawie do Zarządu klubu.

8. Członek klubu obowiązany jest:

a) uprawiać treningi na pojazdach mechanicznych,
b) dążyć do zdobycia własnego pojazdu mechanicznego;
c) pogłębiać swe wiadomości o pojazdach i obchodzenia się z nimi,
d) zdobywać poszczególne stopnie Państwowej Odznaki Motoryzacyjnej.

9. Zarząd klubu jest wybierany przez ogół kandydatów i członków klubu, przy czym z urzędu wchodzi doń profesor, wyznaczony przez dyrektora szkoły w charakterze odpowiedzialnego przed Dyrekcją opiekuna szkolnych pojazdów mechanicznych, kierownika akcji przysposobienia motoryzacyjnego i opiekuna odpowiedniego działu pomocy naukowych.

10. Zarząd klubu pracuje pod przewodnictwem wymienionego w p 9 kierownika przysposobienia motoryzacyjnego, przy czym do jego obowiązków należy:

a) organizowanie rokrocznie kursów kierowców pojazdów mechanicznych i ich obsługi dla kandydatów,
b) ułatwianie kandydatom składanie egzaminów kierowcy,
c) organizowanie treningów sportowych członków klubu,
d) organizowanie zespołowej pracy samokształceniowej w zakresie wiedzy o pojazdach mechanicznych dla członków klubu,
e) ułatwienie członkom nabywania pojazdów mechanicznych,
f) współpraca z innymi organizacjami, grupującymi motocyklistów i automobilistów,
g) przyjmowanie do klubu kandydatów i członków,
h) załatwianie różnych spraw natury administracyjno-kancelaryjnej.

11. Zarząd klubu powoływany jest raz na rok w m-cu wrześniu.

12. Opiekun klubu—kierownik przysposobienia motoryzacyjnego w szkole poza nadzorem nad działalnością klubu i nadawaniem mu właściwego kierunku pracy — bezpośrednio prowadzi księgi kontroli ruchu szkolnych pojazdów mechanicznych i zużycia materiałów pędnych.

13. Kwoty, zebrane od uczestników kursów przysposobienia motoryzacyjnego, idą na pokrycie zużytych materiałów pędnych przez uczestników kursów p. m., naprawę pojazdów i pokrycie kosztów administracyjnych. Opłaty drogowe pokrywają członkowie klubu. Oczywiście opisana wyżej organizacja akcji przysposobienia motoryzacyjnego możliwa jest tylko w takiej szkole, w której gronie nauczycielskim przynajmniej jedna osoba wykazuje szczery entuzjazm dla sportu motorowego i, posiadając dyplom kierowcy, oddaje się praktycznie sportowi motorowemu oraz może w związku z tym pełnić funkcję kierownika przysposobienia motoryzacyjnego młodzieży w szkole. W moim jednak przekonaniu każda szkoła średnia nie może już się dzisiaj obyć bez tego. Dyrekcje winny za tym uważać to za swój obowiązek, tak samo jak winny z najzupełniej zrozumiałych i niewymagających wyjaśnienia przyczyn podjąć tam, gdzie to jest jeszcze potrzebne, starania, by kierownicy przysposobienia motoryzacyjnego w szkołach dysponowali odpowiednią ilością tablic poglądowych i części pojazdów — jako niezbędnymi przy nauce p. m. pomocami naukowymi — oraz ażeby uczestnicy i członkowie klubów kierowców pojazdów mechanicznych mogli nabywać je na

możliwie najbardziej dogodnych dla siebie warunkach. Ta ostatnia sprawa — winna zresztą, być wzięta pod uwagę nie tylko przez Dyrekcje szkół średnich, lecz także przez władze szkolne i wszystkie te czynniki, które, rozumiejąc wagę problemu rozwoju motyryzacji Polski, muszą troszczyć się o to, by coraz większa liczba młodych ludzi jeździła po naszych drogach własnymi motocyklami i samochodami, a gdy zajdzie potrzeba znalazła się w szeregach naszych zmotoryzowanych dywizyj.

ST. DAMROSZ

MOTORYZACJA W GIMNAZJUM

(SPOSTRZEŻENIA — WNIOSKI).

Rozwój oddolnych poczynań motoroznawczych w szkole średniej, ośmielonych ostatnio zachęcającym okólnikiem władz szkolnych, nasuwa następujące uwagi:

1. Zainteresowanie motorem, jego obsługą i zastosowaniem oraz potrzebą i przyszłością winni budzić nauczyciele wszystkich przedmiotów przy każdej sposobności dydaktycznej gwoli i na równi ze sprawą obrony Państwa.

2. Dotychczas dopuszczano zwykle do nauki motoroznawstwa ochotników z klasy VII i VIII-ej. Obecny stopień zainteresowania młodzieży, nabyty dotychczas sprzęt i doświadczenie oraz zapowiedź znowelizowanego rozporządzenia, które obniża granicę wieku, uprawniającego do otrzymania prawa jazdy, z lat 18 na 16, skłaniają do ogarnięcia nauką uczniów — ochotników, którzy w chwili egzaminu (maj — czerwiec) ukończą lat 16, niezależnie od przydziału do klasy gimnazjalnej. To stanowić będzie podstawę wyjściową na moment wprowadzenia nauki motoroznawstwa jako przedmiotu obowiązkowego w gimnazjum i liceum, równolegle do przysposobienia wojskowego.

3. Obecny układ pracy szkolnej zmusza do przesunięcia nauki motoroznawstwa na popołudnie. Starczą na nią 2 godziny tygodniowo w czasie od 1-go września do 1-go maja. Program nauczania może być rozłożony następująco:

a)	budowa auta	2 godz.
b)	działanie poszczególnych części .	10 „
c)	współdziałanie mechanizmów . .	6 „
d)	niedomagania mechanizmów . .	8 „
e)	wybrane partie fizyki teoretycznej, związane z pracą samochodu . .	6 „
f)	drogoznawstwo	2 „
g)	znaczenie motoryzacji dla militariów	3 „
h)	przepisy ruchu	2 „
i)	formalności, kalkulacja	2 „
j)	turystyka samochodowa . . .	1 „
	Razem .	42 godz.

Teorii, jak wyżej, winno wystarczyć.

Nadto: k) na każdego ucznia 6 godzin pracy warsztatowej oraz

l) 5 godzin jazdy praktycznie.

4. Do a), b), c), d), k), i l): nauczycielem winien być fachowiec — szofer zawodowy, mający tzw. „czerwone" prawo jazdy. Bardzo wysokie kwalifikacje zawodowe, wymagane obecnie od kandydatów do wymienionego dokumentu, dają gwarancję solidności i wszechstronności wiedzy oraz pełnej zaradności technicznej. Tzw. „zielone" prawo jazdy nie wystarcza.

Do e): wyuczy nauczyciel fizyki.

Do f) najlepiej wykorzystać inżyniera drogowego.

Do g): należy zaprosić oficera wojsk samochodowych.

Do h) i) j): najlepiej objaśni upoważniony delegat Automobilklubu Polski.

5, 6 godzin pracy warsztatowej oznacza minimum. Każda godzina więcej na ucznia jest wielkością decydującą dla powodzenia nauki. Szkoła winna zatroszczyć się o obszerny i dobrze uposażony garaż — warsztat, udostępniony dla większej grupy uczniów, jednocześnie zatrudnionych przy kilku obiektach. Praca ucznia musi być własnoręczna ale kontrolowana w przebiegu i wyniku. Problem motoryzacji kraju rozstrzygną umorusane smarami brudasy, majstrujące pod maszynami. Nie rozwiążą problemu kierowcy — amatorzy, których zainteresowanie maszyną koncentruje się głównie na... liczniku. Czytelnik daruje: prowadzić wóz może byle kto: dobrym kierowcą jest ten, który samodzielnie zapewnia maszynie długotrwałą i niewątpliwą sprawność.

6. 5 godzin jazdy praktycznej obejmuje 20 jazd po 15 minut. To wystarczy. O opanowaniu maszyny decyduje nie długotrwałość jazdy lecz jej częstotliwość przy częstej zmianie pory dnia, trasy i wozu.

7. Koniecznie trzeba wprowadzić naukę jazdy po tzw. bocznych drogach. Można przewidzieć 6 jazd na szosie, 6 jazd po mieście i 8 jazd po błocie, piaskach, nieużytkach itp.

To jest męczące dla instruktora, ucznia i maszyny ale jeszcze na długie lata niezbędne dla kierowcy w Polsce, szczególniej jako zaprawa do usług wojskowych.

8. Uczyć należy na **złym** wozie.

Dobry wóz łatwo przy nauce popsuć nieproduktywnie. Nie prędko młodzież nasza będzie obsługiwała tylko dobre wozy. Jest rzeczą trudną utrzymać zły wóz w stanie sprawności a tego właśnie należy nauczyć. Ciągłe niedomagania złego wozu, usuwane przez ucznia co chwila, aby wóz utrzymać w ruchu, będą dobrą szkołą technicznej obsługi i zaradności, nauczą cenić pracę i wiedzę, zmuszą do uwagi, staranności i oszczędności

9. Jedno z gimnazjów prowincjonalnych po roku pracy zarejestrowało następujący dorobek: 3 auta (Ford, Chevrolet i Essex), 3 garaże (1 z kanałem i światłem), komplet części auta

dla demonstracji i rozbiórki, bibliotekę (36 książek), tablice dydaktyczne (26), 34 prawa jazdy.

Kosztowało to „na czysto” blisko 4000 zł.

W kwocie tej są już zawarte koszty szkolenia uczniów, którzy wpłacili zaledwie po 4 złote za naukę i po 3 złote za benzynę. W bieżącym roku szkolnym po przełamaniu głównych uprzedzeń rodziców i uczniów opłata wynosi już 20 złotych. Jest to jeszcze znikomo mało. Przy 40 złotych rzecz kalkuluje się bez strat.

Kilkotygodniowy kurs nauki jazdy np. w Warszawie kosztuje 200 — 300 zł. i daje słabą znajomość wozu.

10. W bieżącym roku szkolnym uczą się również jazdy uczenice gimnazjalne. Przyda się to nietylko dla sportu ale również dla pracy w wojskowych kolumnach transportowych, sanitarnych, żywnościowych i t. p.

11. Na terenie województwa lubelskiego otrzymanie prawa jazdy poprzedza egzamin przed Komisją lubelskiego oddziału Automobilklubu Polski. Egzamin taki był przeprowadzony solidnie i wymagająco ale życzliwie i umiejętnie.

Celowo ułożona współpraca szkół z Automobilklubem umożliwi obustronnie spełnienie wspólnych zadań.

SKRZYNKA PORAD ADMINISTRACYJNYCH.

p. T. M.

1) Jeśli chodzi o wypisywanie w świadectwach szkolnych ocen z „robót ręcznych“ i „robót kobiecych“, to, według przewidywań Redakcji wydane zostaną w niedługim czasie nowe druki świadectw w związku z przemianowaniem szkół powszechnych 1, 2... 7-klasowych na szkoły I, II i III stopnia. W nowych wzorach świadectw będą niewątpliwie przewidziane odpowiednie rubryki na oceny z zajęć praktycznych. Gdyby świadectwa nowego wzoru nie zostały jeszcze w bieżącym roku szkolnym wprowadzone, istnieje możliwość poprawienia za zgodą władz szkolnych rubryki „roboty ręczne“ na „zajęcia praktyczne“ z dodaniem na świadectwie odpowiedniej adnotacji o dokonanej poprawce.

2) Nie ma, zdaniem Redakcji, potrzeby wpisywania stopnia z historii do księgi ocen klasy VII z tego powodu, że świadectwo ukończenia szkoły powszechnej zawiera stopień z tego przedmiotu, oparty na księdze ocen z klasy VI, względnie na świadectwie ucznia, przybyłego z innej szkoły, gdyż świadectwo ukończenia szkoły może się opierać na kilku księgach ocen, a nie wyłącznie tylko na księdze ocen z klasy VII.

3) Uczeń może, zdaniem Redakcji, żądać zwrotu świadectwa, na podstawie którego został do szkoły przyjęty. W wypadku wydania mu tego świadectwa należałoby odnotować w aktach szkolnych ucznia, że został on przyjęty do szkoły na podstawie świadectwa, wydanego mu przez taką a taką szkołę w dniu . . . . za nr . . .

4) Paragraf 12 statutu publicznych szkół powszechnych siedmioletnich (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. z 1933 r. nr 14, poz. 194) należy zdaniem Redakcji interpretować w ten sposób, iż, w razie konieczności zwiększenia tygodniowej liczby godzin nauczyciela (kierownika) o jedną w danym półroczu lub roku szkolnym, możliwe jest na podstawie tego samego przepisu zmniejszenie o jedną godzinę normalnego wymiaru nauczania tegoż nauczyciela (kierownika) w następnym półroczu lub roku szkolnym.

F. Ś.

KRONIKA.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI PRACOWNI PSYCHOTECHNICZNEJ PRZY IZBIE PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W LUBLINIE ZA ROK SZKOLNY 1936/37.

1. Poradnictwo zawodowe.

W jesieni roku 1936 przystąpiła Pracownia do zorganizowania poradnictwa zawodowego dla młodzieży VIII-ych klas gimnazjalnych na szerszą niż dotychczas skalę. Mogła tego dokonać dzięki poparciu materialnemu Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego (poparcie materialne polegało na pokryciu kosztów związanych z wyjazdami na badania, pokryciu części opłat pobieranych przez Pracownię dla młodzieży oraz przydzieleniu 1 pracownika, opłacanego przez Kuratorium). Akcją poradnictwa objęto wszystkie gimnazja w Lublinie (ogółem 14) oraz większość gimnazjów państwowych w innych miastach z terenu Kuratorium (ogółem 10 gimn.).

Organizacja poradnictwa zawodowego była w głównych zarysach podobna do organizacji z lat poprzednich. Po przygotowaniu serii prób i kwestionariuszy (tak seria jak i kwestionariusze uległy zmianom i dopełnieniom) przystąpiono do badań zbiorowych. Na badania zbiorowe poświęcano 3 dni, przy tym badanie młodzieży wszystkich szkół lubelskich przeprowadzono równocześnie, w jednym czasie, dzięki czemu zapobiegnięto jakiemukolwiek porozumieniu się młodzieży. Ogół młodzieży podzielono na 7, odpowiednich pod względem wielkości, grup (od 38 — 54 jednostek w grupie), przeprowadzając badania w odpowiednio obszernych salach (zazwyczaj gimnastycznych lub recepcyjnych). W innych miastach przestrzegano tych samych zasad (jednoczesność przeprowadzania badań we wszystkich gimnazjach danego ośrodka, odpowiedni podział na grupy itd.).

Równocześnie przesłano do szkół kwestionariusze pedagogiczne celem zebrania opinii o każdym z badanych (wykorzystanie znajomości jednostki przez szkołę). Jeden z działów kwestionariusza posiadał pytania odnośnie zdrowia jednostki i jej braków fizycznych, a odpowiedzi na nie opierały się na danych uzyskanych bezpośrednio od lekarza szkolnego ew. na podstawie karty zdrowia.

Tak badania zbiorowe, jak i kwestionariusze pedagogiczne miały za zadanie zorientowanie doradcy zawodowego w rozwoju umysłowym jednostki, jej charakterze, zainteresowaniach, uzdolnieniach, stosunku do pracy itd. Dopełnieniem tej znajomości były badania indywidualne, przeprowadzane z każdą jednostką oso-

bno, przy tym, dla przeprowadzenia tych badań poza terenem Lublina, doradcy zawodowi wyjeżdżali do poszczególnych miejscowości. Badania indywidualne były uzupełnieniem badań zbiorowych (zostały przeprowadzone za pomocą prób, których nie można używać w badaniach zbiorowych, np. za pomocą przyrządów do badania uzdolnień praktyczno - technicznych itd.), stały się korekturą badań zbiorowych w wypadku, gdy te ostatnie posiadały jakieś luki lub budziły pewne wątpliwości. Dzięki badaniom indywidualnym, doradca mógł też nawiązać bezpośredni kontakt z każdą jednostką osobno i przeprowadzić z nią odpowiednią „rozmowę", stanowiącą bardzo ważną cześć składową badań.

Zestawienie liczbowe

Badaniom zbiorowym poddano 614 jednostek (z terenu Lublina 311, z innych miast 303; w tym chłopców 324, dziewcząt 290).

Poddano badaniom indywidualnym i udzielono porad 575 jednostkom (w tym 297 chłopcom i 278 dziewczętom).

Część młodzieży poddana badaniom zbiorowym nie zgłosiła się na badania indywidualne (6,4%). Młodzież ta to częściowo jednostki, które nie ukończyły z różnych przyczyn badań zbiorowych, częściowo te, które pozostały na drugi rok (niedopuszczone do egzaminów i „obcięte" na egzamizach maturalnych) oraz część młodzieży, która miała zgłosić się na badania indywidualne po egzaminach maturalnych.

2. Selekcja Zawodowa

Badania selekcyjne obejmowały teren Lublina i szły w kierunku doboru kandydatów do:

a) gimnazjów zawodowych,
b) państw. gimnazjów ogólnokształcących,
c) Państ. Pedagogium Nauczycielskiego,
d) Lubelskiej Wytwórni Samolotów.

Ze względu na to, że ilość kandydatów do gimnazjów zawodowych i państwowych gimnazjów ogólnokształcących jest, jak wykazało doświadczenie lat ostatnich, względnie duża a czas przeznaczony na badania selekcyjne i ocenę wyników tych badań zbyt krótki, Pracownia nie mogłaby podołać selekcji w zamierzonym przez nią zakresie. Dlatego też, biorąc pod uwagę, że znaczną część kandydatów do tych gimnazjów stanowi młodzież VI klas szkół powszechnych z terenu Lublina, Pracownia przeprowadziła w szkołach powszechnych, na kilka miesięcy przed końcem roku szkolnego, zbiorowe badania psychotechniczne i następnie wykorzystała wyniki tych badań przy selekcji do gimnazjów, dopełniając je jedynie w miarę potrzeby (głównie przy selekcji do gimnazjów zawodowych).

Jeśli idzie o selekcję kandydatów do Lubelskiej Wytwórni Samolotów, została ona zorganizowana w następujący sposób. Najpierw przeprowadzono szersze badania zbiorowe w celu wyselekcjonowania jednostek o wyższym rozwoju ogólnym a następnie poddano te jednostki badaniom indywidualnym, mającym na celu określenie uzdolnień zawodowych specjalnych. Badania te pozwoliły nawiązać bezpośredni kontakt z każdym z badanych.

Zestawienie liczbowe:

Selekcja do gimnazjów zawodowych i ogólnokształcących:
1 gimn. mechaniczne 122
2 „ państw. męskie . . . 190
1 „ państw. żeńskie . . . 115 427
Selekcja do Pedagogium Nauczycielskiego objęła kandydatów 144
w tym 50 mężczyzn i 94 kobiet.
Selekcja do Lubelskiej Wytwórni Samolotów objęła kandydatów 155
w tym poddano badaniom indywidualn. 57 jedn., zakwalifikowano 42.
Ogółem poddano selekcji . . . 726

Jeśli idzie o selekcję do gimnazjów zawodowych i ogólnokształcących, liczby zamieszczone w zestawieniu (427 jednostek), nie pokrywają się z ogólno ilością kandydatów do tych szkół, poddanych badaniom (956 jednostek). Różnica spowodowana jest tym, że większa część młodzieży (529 jednostek), która zgłosiła się do tych gimnazjów, była w roku sprawozdawczym poddana badaniom w szkole powszechnej (p. 3 sprawozdania) względnie była badana w poprzednich latach.

3. Badania psychotechniczne młodzieży szkół powszechnych.

Badania miały na celu stwierdzenie przydatności do gimnazjów młodzieży klas VI-tych (częściowo VII-ch) szkół powszechnych z punktu widzenia jej poziomu umysłowego.

Wyniki tych badań były wykorzystane jako jeden z czynników przy udzielaniu rad młodzieży przez wychowawców oraz przy egzaminach wstępnych do gimnazjów.

Badania posiadały charakter zbiorowy. Obok badań testowych, wprowadzono kwestionariusz, skierowany bezpośrednio do młodzieży. Wychowawcy wypełniali krótki kwestionariusz pedagogiczny.

Ogółem poddano badaniom 647 jednostek (336 chłopców i 311 dziewcząt).

4. Propaganda znajomości zawodów.

W związku z poradnictwem zawodowym wśród młodzieży kl. VIII-ch, Pracownia współpracowała z Kuratorium oraz gimnazjami ogólnokształcącymi w zorganizowaniu akcji pogadankowej, zaznajamiającej młodzież z szeregiem zawodów i grup zawodów. Po opracowaniu wytycznych dla pogadanek i zaproszeniu odpowiednich prelegentów, przeprowadzono pogadanki, obejmujące następujące zawody: nauczycielskie, prawnicze, ekonomiczne, handlowe, rolnicze, inżynierskie, wojskowe.

Jeśli idzie o propagandę znajomości zawodów i szkół zawodowych wśród młodzieży szkół powszechnych, przeprowadziła ją Pracownia wspólnie z Referatem Szkolnictwa Zawodowego Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie i przy współpracy z Inspektoratem Szkolnym w Lublinie. Akcja ta polegała na dostarczeniu szkołom powszechnym broszur, ulotek, informatorów z zakresu zawodoznawstwa i szkół zawodowych.

5. Współpraca z placówkami psychologiczno-pedagogicznynymi.

Podobnie jak w zeszłym roku, Pracownia utrzymywała kontakt z miejscowym Kołem Psychologów Szkolnych. Kontakt z ośrodkami psychotechnicznymi zamiejscowymi był nieco żywszy, niż w roku zeszłym, polegał częściowo na wzajemnej wymianie doświadczeń i metod badawczych.

BIBLIOGRAFIA BIBLIOTEKARSTWA I CZYTELNICTWA

(zebrana na podstawie materiałów znajdujących się w Centralnej Bibliotece Pedagogicznej K. O. S. L.) jako uzupełnienie bibliografii ogłoszonej w Dz. Urz. K. O. S. L. R. IX. Nr 3 (77).

Ciąg dalszy.

Czytelnictwo książek.

Szelburg-Zarembina E. Kilka słów o tym, czego się nauczyłam od moich małych czytelników. Dz. Urz. K. O. S. L. 1934. nr 9. s. 394. . . . 5099

Szpunar J. Osobista biblioteczka ucznia. Przyj. Szk. 1937. s. 354. 1961

Szulkin M. Kilka uwag o czytelnictwie i zainteresowaniach młodzieży szkół dokształcających. Szk. Dokszt. Zaw. 1936/37. s. 32. 7678

Szuman S. Jak dzieci oglądają obrazki i co one dzieciom dają. Przedszkole. 1936/37. s. 97, 134. 5488

Szwaj A. Rozwijanie czytelnictwa wśród młodzieży szkolnej. Dz. Urz. K. O. S. Pol. 1930. nr 2/51. s. 486. 5097

Targowski J. Co czyta młodzież. Gimnazjum. 1937. s. 246. 5472

Tomaszewski J. Gdy uczeń dostaje nową książkę... Przyj. Szk. 1935. s. 656. 1961

Ustupski J. Program nauki a organizacja czytelnictwa w szkole powsz. Dz. Urz. K. O. S. Brz. 1937. s. 66. 5097

Wąwolnicki A. Zagadnienie czytelnictwa w szkole powsz. Życie Szk. 1936. nr 10. s. 370. . . . 1049

Zalewski L. ks. Szkoła — młodzież — książka. Dz. Urz. K. O. S. L. 1932. s. 357 5099

Ziembiński Z. O książkach do czytania dla młodzieży. Szk. Powsz. 1928. s. 130 1048

Żebrowska H. Lektura naszych dziewcząt. Ogniwo 1932. s. 159 4804

Zochowska S. Organizacja biblioteki i czytelnictwo młodzieży w szkole zawodowej. Dz. Urz. K. O. S. L. 1932. IV. 7. s. 159 5099

Lektura szkolna.

Jastrzębska J. O potrzebie lektury historycznej. Szkoła 1935. s. 143 4002

Kammer J. Najnowsza literatura polska w szkole średniej. Polonista 1937. s. 4, 37, 75 3845

Kuipa J. Próba traktowania lektury uzupełniającej. Praca Szk. 1934/35. s. 88 2286

Piprek J. Lektura uzupełniająca w kl. III gimn. Neofilolog 1937. s. 28 3844

Szelejewski J. Lektura uzupełniająca w szk. powsz. Polonista 1937. s. 7 3845

Wrabecówna A. Lektura domowa w kl. II. Neofilolog 1937. s. III 3844

Czasopiśmiennictwo w szkole

książki.

Dobraniecki S. Greb K. Czasopisma dziecięce. W. 1937. s. 62 9534

Szwarc K. Dziecko a gazeta. W. 1937. s. 64 . . 9585

Artykuły pism

Batorowicz Z. Świat i życie w szkole. Życie Szk. 1934. s. 495. 1049

Biblioteki i pisemka uczniowskie oraz czytelnictwo w p. s. p. Okr. Brzeskiego Dz. Urz. K. O. S. Brzesk. 1937. N. 2. s. 63. 5097

Białecki J. Czasopismo dziecięce w szkole jednoklasowej. Praca w klasach łącz. 1936/7 s. 132 5471

Friedländer M. Encyklopedia „Świat i Życie" w ręku neofiloga. Neofilolog 1937. s. 64 . . . 3844

Gryń Z. Jak zorganizowałem i prowadziłem czytelnię szkolną. Przyjaciel Szkoły 1934. s. 856 1961

Greb K. „Płomyczek" i „Płomyk" w nauce cichej. Praca w klasach łączonych 1935/36. N 5 . . 5471

Gucwa F. Dziennik jako pomoc naukowa w szkole. Dz. U. K. O. S. L. R. IX. N. 7 s. 158 . . . 5099

Guńka K. Lektura gazet w kl. IV szk. powsz. Miesięcznik Ped. 1937. s. 45 272

Jagusiak E. Jak organizować czytanie Gazetki ściennej, Dz. Urz. K. O. S. Brz. 1937 s. 73 . 5097

J. S. O wykorzystanie „Ściennej gazetki szkolnej" Praca. Szk. 1936/7 s. 118 2286

Karpiński J. „Żywy dziennik" w „Ośrodku" poznańskim. Ośw. Poz. 1936. s. 193 8946

Kępkowicz J. Jak korzystam z czasopism dziecięcych w szkole powsz. Dz. Urz. K. O. S. L. 1936/37. nr 9. s. 219. 5099

Kiełczewski A. Prasa i aktualizacja nauczania w szkołach zawodowych. Szkolnictwo Zaw. 1935/6. nr 4. 4003

— Prasa w szkołach zawodowych. Szkolnictwo Zawodowe. 1936/7. s. 6. 4003

Kuchta J. Pismo szkolne. Miesięcznik Ped. 1933. s. 259. 272

Kuchta J. Aktualne problemy pedagogiczne. Czasopismo szkolne, jego rola i cele. Straż Polska. 1935. nr 10. . . . .

Moniewski T. Na marginesie uwag o czytelnictwie czasopism. Dz. Urz. K. O. S. L. 1932. 369. . . 5099

Mroziński H. Wykorzystywanie czasopism dziecięcych w nauczaniu. Praca Szk. 1936/7. s. 116. . 2286

O czym piszą w naszych czasopismach pedag. Życie Szk. 1932. s. 446, 523. 1049

Parnowski T. Gazeta ścienna. Polonista. 1936. s. 745. 3845

Peters. S. Czasopisma w szkole. Gimn. 1936. nr 3. s. 90. 5472

Pęczkowska M. Młodzież a prasa. Dz. Urz. K. O. S. L. 1936/7. nr 1. s. 24. 5099

Ruczyński T. Zbierajmy wycinki z gazet. Ośw. Poz. 1936. s. 181. 8946

Skarzyński W. Tylko pisemko. Życie szk. 1935. s. 516 1049

Sowiński E. Żywa gazeta. Ośw. Poz. 1934. s. 58 . . . 8946
Szczepański F. Gazeta i czasopismo w pracy szkolnej na wsi. Praca w klasach łącz. 1936/7 s. 110 5471
Uczniowie jako czytelnicy gazet. Przyj. Szk. 1934. s. 416 1961
Urbański A. Wartość prasy codziennej dla celów wychowania i nauczania. Przyj. szk. 1937 s. 199 1961
Wytrążek B. Jak wykorzystać w szkole Młodego Polaka. Szkoła 1937, s. 39 4002

Bibliofilstwo w szkole

Gajewski T. Kółka bibliofilów w szkołach średnich. Dz. Urz. K. O. S. L. 1932. s. 364 . . 5099
Kot J. Bibliofile w szkole. Dz. Urz. K. O. S. L. 1932. s. 366 5099

Estetyka książki

Czarnecki J. Estetyka książki dziecięcej. Przyj. Szk. 1936. s. 203 1961
Czechowicz J. O kulturę estetyczną książki w szkole Dz. Urz. K. O. S. L. 1932. s. 361 5099
Czerniachowski M. O warunkach zewnętrznych, którym winna odpowiadać książka w bibliotekach oświatowych. Pol. Ośw. Poz. 1934. N. 8. s. 260 1001
Smolik P. Polska książka ilustrowana dla dzieci. Arkady 1935. s. 481 . . . .
Zwolakiewicz H. O estetykę książki dziecięcej. Przyj. Szk. 1935. s. 713 1961

Materiały do organizowania uroczystości czytelniczych.

Rabska Z. Magia książki. W. 1936 s. 89. . . . 8291

Pogadanki.
Artykuły czasopism, książki.

Gerson - Dąbrowska M. W starym klasztorze. Płomyk. 1935/6. t. I. s. 524. 3688
Hryniewiecka M. Czytajmy. Płomyk. 1935/6 t. II. s. 142. 3688
Kownacka M. Książki. Płomyczek. 1926/27. s. 2. . 3689
„ O książkach i ich doli. Płomyczek. 1930/31. s. 354. 3689
Krzemicka Z. J. Haller. Płomyk. 1935/6. t. I. s. 530 3688
J. P. O naszych starych księgach. Płomyk. 1926/27. t. I. s. 300. 3688
Osińska J. Legenda o książce. Płomyk. 1931/32. t. I. s. 191. 3688
Potyńska F. Stefan Żeromski — bibliotekarz. Bibliotekarz. 1935. s. 121. 6282
Rabska Z. Narodziny książki. Płomyk. 1935/36. t. I. s. 526. 3688

Wspomnienia o autorach książek dziecięcych.

Bogusławski A. Ś. p. Artur Oppman (Or-Ot). Płomyk. 1931/32. t. I. s. 266. 3688
Duninówna H. Klementyna z Tańskich Hoffmanowa. Płomyk. 1928/29. t. II. s. 876. 3688
Kiślańska W. Ulubione książki dzieci i ich pisarz. Płomyk. 1933/34. t. IV. s. 596. 3688
Krzemicka Z. Poeta dzieci (W. Bełza). Płomyk. 1933/34. t. II. s. 528. 3688
M. G. O waszej przyjaciółce i o jej książkach (A. Lewickiej). Płomyk. 1932/33. t. I. s. 466. . 3688
M. R. Pamięci poety—przyjaciela dzieci (Ejsmonda) Płomyk. 1930/31. t. I. s. 266. 3688
Ottowa S. 70-o letnia rocznica śmierci S. Jachowicza. Płomyk. 1927/28. s. 343. 3668
Porazińska J. Wspomnienie o waszej Przyjaciółce. (R. Brzezińskiej). Płomyk. 1924. s. 15. . . . 3688
Uziembło A. Zofia Żurakowska. Wiad. Lit. 1930. N 32. 3847

C. d. n.

Ogłoszenia *)

MUNDURY SZKOLNE DLA UCZĄCEJ SIĘ MŁODZIEŻY,
WEŁNY DAMSKIE I MĘSKIE NA SEZON JESIENNO-ZIMOWY

poleca firma **Bracia Sarneccy** Lublin, Krak.-Przedm. 30. Telefon 14-33.

DLA P.P. NAUCZYCIELSTWA DOGODNE WARUNKI PŁATNOŚCI.

Prenumerata: Roczna . . . . zł. 5.— ; Półroczna . . . . zł. 2.50
Numer pojedyńczy 50 groszy.

Ceny ogłoszeń: Cała strona . . . . zł. 120.— ; Pół strony . . . . zł. 70.— ; Ćwierć strony . . . . . zł. 35.—

Rękopisów Administracja nie zwraca. Konto P. K. O. 30.617.
Adres Redakcji i Administracji: Lublin, Kuratorium Okręgu Szkolnego.
*) Za treść ogłoszeń Redakcja Dz. Urz. K. O. S. Lub. nie odpowiada.

Lubelskie Zakłady Graficzne właśc. Adam Szczuka—Lublin, Zamojska 12.